

T 197700

JADRAN

**Turistická příručka pro lázeňské
hosty a turisty cestující
k moři Jaderskému.**

Vydal

TURISTICKÝ SPOLEK „ADRIA“

V PRAZE

redakcí prof. JOSEFA SEDLÁČKA.

Nákladem vlastním.

Tiskem Rolnické tiskárny v Praze.

DF 10007

id = 11543568

432404000

ЦЕНТРАЛНА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
"ДУРЂЕ ЦРНОЈЕВИЋ"
ЦЕТИЊЕ
ИНВ. Број 1194700

J A D R A N

TURISTICKÁ PŘÍRUČKA

PRO

CESTUJÍCÍM MOŘI JADERSKÉMU

VYDAL

TURISTICKÝ SPOLEK ADRIA

V PRAZE

REDAKCI

PROF. JOS. SEDLÁČKA

Tiskem Rolnické tiskárny v Praze.

1 9 2 3

Protože je z technických příčin nemožno odpovídati na všechny podrobné dotazy o Jadranu, odhodlal se

Turistický spolek Adrie,

který si vzal za úkol podporovati československou turistiku na slovanský jih, vydati tuto informační příručku. Není a nemá to být průvodce po Jadranu, nýbrž pouze stručný souhrn pokynů, rad, informací, nejprimitivnější vademecum pro naše členy, vyhledávající v létě slunné břehy Jaderského moře. Nestálost poměrů brání, aby tato příručka byla úplná; tak zejména nebylo možno pojmouti do ní přehled všech vlakových a paroplavebních spojení jihu. Doplňky budeme uveřejňovati postupně v našem věstníku »Jadranu«. A tu prosíme snažně veškeré své členy, aby nám byli nápomocni, aby s námi sdělovali své poznatky a zkušenosti z cesty, aby nám zasílali své zprávy o místech, hotelích, koupalištích, cenách, spojeních atd. na adr.: *Turistický spolek Adrie, Praha I., Staroměstská radnice P. V. V.*

Která doba jest k cestě na jih nejvhodnější?

Pobřeží Jadranu je krásné v každé době roční. V lednu, v únoru, kdy u nás bývá ještě vše pod sněhem, kvetou u moře mandloně, meruňky. Přes občasné povětrnostní poruchy v době podzimní a zimní (bouře, lijáky, citelné ochlazení) jest podnebí i v zimních měsících lahodné, neboť nepohoda dlouho netrvá. Jednak terén a vápencový útvar, jednak jižní poloha je příčinou, že blátivého neb sychravého počasí není.

Sníh jest na pobřeží výjimkou, jež se opakuje jednou za několik desetiletí.

V době od října do května lze se koupati zpravidla jen výjimkou, a to jen lidem otužilým.

Doba od května do konce září bývá dobou slunnou, počasí velmi stálého. Přeháňky v té době bývají řídké, někdy jsou to nepatrné sprchy, jindy prudké krátké lijáky. Za hodinu, dvě po dešti již jsou cesty suché.

Letní parna jsou zmirňována přímořskými větry, vanoucími dopoledne od moře.

Vůbec blízkost moře mírní vedro tak, že nedosahuje palčivosti a malátnosti veder vnitrozemských. Jsme-li opatření vhodným oděvem, bývá letní vedro obtížné zpravidla jen v městských ulicích, kde k přímým paprskům slunečním přistupují paprsky odražené od bílého zdiva, a když se k vedru pojí známky špatné kanalisace.

S palčivostí přímých paprsků jde ruku v ruce osvěžující chlad ve stínu a rychlé ochlazování vzduchu večer. Mdlých, dusných nocí není. Výslunné pokoje nutno okenicemi zacláněti, aby večer dříve vychladly.

Celkové vyšší měsíční průměry teploty mají příčinu ve stálosti počasí. U nás občasně nepohody, ba chladna letní valně snižují průměr.

	Průměrná teplota												
	l.	ú.	bř.	d.	k.	č.	č.	s.	z.	ř.	l.	pr. roč.	
Praha	-1.2	-0.1	3.1	8.7	13.6	17.5	19.3	18.6	14.9	9.3	3.2	-0.4	8.9
Severní Jadran													
Rieka	5.9	6.7	8.6	13.0	17.0	21.1	23.2	22.7	18.9	15.2	10.0	6.6	14.1
Střední Jadran													
Hvar	8.5	9.1	10.8	14.3	18.3	22.6	25.2	24.7	21.6	18.1	13.1	9.6	16.3
Jižní Jadran													
Dubrovnik	9.2	9.9	11.6	15.1	19.0	23.3	25.9	25.5	22.4	18.8	13.6	10.4	17.1

Zvláštní opatrnosti jest třeba před účinky slunce na kůži, zejména lidem s pokožkou málo pigmentovanou (světlovlasí a rusovlasí). Neopatrné delší vystavení těla slunci mohlo by míti nepříjemné následky a pokazilo by nám několik dní.

Kdo se připravuje na jih a chce užítí dosyta blahodárné sluneční lázně, dobře udělá, otužuje-li se již přiměřeně doma na zdejším mírnějším slunci a hlavně záda, ramena a paže uvykne slunci. Leč i pak na jihu s opalováním na slunci radno postupovati pomalu.

Vhodný způsob slunění (podle Rolliera):

	nohy	holeně	stehna	břich	prsa	záda	
1. den	5	—	—	—	—	—	minut
2. »	10	5	—	—	—	—	»
3. »	15	10	5	—	—	—	»
4. »	20	15	10	5	—	—	»
5. »	25	20	15	10	5	—	»
6. »	30	25	20	15	10	5	»

Dále pak celé tělo každý den o 15 min. déle. Hlava budiž přikryta, na očích tmavá skla.

Byt.

Ubytování jest toho času nejožehavější otázkou. Hotelů na pobřeží Jardu je málo a v době sezony od jara do září bývají přeplněny. Podobně i pensionáty. V některých místech, kde jest lázeňská tradice již starší, jest k dispozici hodně bytů soukromých, jako na př. v Crikvenici, Kraljevic, v Novi, v Rábu a j. Jinde čilý turistický ruch posledních dvou let dal podnět k podobné akci, na př. v Cavtatě, v Mlinech a jiných místech Župy, v Kotoru. Naproti tomu zase

bytová nouze v živějších městech (Split, Dubrovnik) jest příčinou, že mnoho bytů, které dříve byly turistům a letním hostům k dispozici, jest obsazeno domácími lidmi. Jedině bylo by lze počítati s byty student-skými, které se uprázdňují na dobu prázdnin.

Opatřování bytů soukromých pro lázeňské hosty vyžadovalo by organisované, usilovné péče domácích činitelů a pak náš spolek bude usilovati, aby i v tomto směru mohl dáti interesentům spolehlivé a bezpečné informace, nebo docela aby zdejší hosté mohli byty objednávat i a zajišťovati si prostřednictvím našeho spolku.

Toho času však nezbývá, než aby jednotlivci si včas zajistili byt v některém hotelu neb pensionátě. Jich majitelé nebo správcové zpravidla mají v záznamu všechny volné byty ve svém okolí. Všude vyžadují, aby objednávka byla podána včas před příjezdem, aby v případě přeplnění mohl hotelier ještě včas dáti odpověď zápornou.

Obraceti se se žádostí o opatření bytu na jednotlivce nebo na obecní a jiné úřady, jest málo účinné a nikdo na příznivé vyřízení takové objednávky nesmí spoléhati. Nejvýše jest možno při osobní návštěvě místa zajistiti si byt na dobu pozdější v témž roce nebo i pro rok příští. Při každém zajištění bytu žádá se závdavek v částce, rovnající se přibližně nájemnému za jeden týden (asi 200 D). Nepřijde-li host v určený den nebo v krátké době nato, propadne závdavek a byt pronajme se jinému.

Originelně rozřešili otázku nedostatku bytů táborníci (skautské rodiny), kteří cestují k moři se stany, kuchyní a jinými potřebami pro zřízení vlastního tábora.

Avšak tato svépomoc má význam jen pro jednotlivce, členy těchto skautských sdružení, leč by se zájemníci smluvili a zřídili si sami družstvo pro pobyt u moře pod stany. Dlužno připomenouti, že přírodní poměry pro táboření u moře jsou při Jadranu velmi příznivé, zvláště když by šlo o pouhé ubytování a tábořící se stravovali v některé restauraci. Tak bylo

by lze letos tábořiti v Budvě u Kotoru, kde místní lázeňské družstvo dává k dispozici místo k táboření potřebné. Informace o místě pro táboření v Budvě podá dr. Mikolášek, lázeňský lékař v Budvě, podle jehož sdělení bylo by lze ve stanech u pobřeží umístiti a v lázeňské restauraci stravovati asi 200 osob.

Aby spolek Adria mohl příští léta dáti přesnější informace, žádáme své členy i jiné interesenty, aby s námi laskavě sdělili své zkušenosti, adresy a jiné podrobnosti bytu se týkající.

Pro nynější dobu nelze dosti důtklivě varovati, aby nikdo k Jadranu nejezdil, kdo nemá tam řádně zabezpečeného bytu.

Oblek.

Výběr šatstva řídí se jednak dobou roční, jednak osobními nároky jednotlivců.

Pro zimní dobu, též pro jaro, nutno se opatřiti teplým oblekem, neboť ochlazení při teplém počasí bývá tím citelnější. I pro léto doporučuje se teplý vlněný oblek. Přejde též vhod při nočních plavbách a případných nočních výletech. Dobrý je též plaid nebo pláštěnka, jež nám bude zároveň improvizovaným lůžkem pro polední spánek někde ve stínu.

Nevyhnutelný jest koupací oblek. Někde u dam postačí trikot a u pánů plavky. Velmi výhodný jest koupací plášť, třeba plátěný. Přes koupací oblek přehozen bývá obyčejným oděvem tam, kde lze přicházeti z pokoje rovnou do moře, nebo v okolí koupaliště, pokud společenské ohledy nenutí oblékati zvláštní oděv.

Obvyklým šatem bývá světlý prací oblek pro dámy i pány. Dámám doporučuje se také tmavší sukně a zásoba pracích bílých bluziček. Pro pány jsou praktické rozhalené košile (panama) bez límce. Klobouk slaměný nebo plátěné čepice.

Obuvi třeba věnovati zvláštní péči. Kamenité cesty, ostrý vápenec vyžadují pevné obuvi. Lehkých střevičků zpravidla lze použiti jen v městech neb v hotelích a jich zahradách.

Koupací střevice doporučují se všude, kde je koupaní se dnem kamenitým a skalnatým a kde je nebezpečí poranění buď o ostré břehy nebo o mořské ježky.

V lázeňských centrech domácí pradelny vyperou a vyžehlí prádlo dosti dobře.

Cestovní pokyny.

Podrobné cestovní pokyny nemíníme udíleti. Komu by delší cesta a delší pobyt mimo domov byly novinkou, s níž by si nevěděl rady, nechť k Jadranu vůbec nejezdí nebo nechť se svěří ochranné péči některého svého známého. Až se cestovní, dopravní a valutové poměry dosti málo ustálí, bude lze pro takovéto cestovatele uspořádati hromadné výpravy.

Cestovní průkazy: Každý cestující musí býti opatřen pasem. Manželka může míti se svým manželem společný pas, nemůže však v tom případě cestovati samotna. Děti zapíší se buď na pas otcův nebo matčin, nad 16 let musí míti pas zvláštní. Pasy vystavuje příslušná správa politická (býv. okresní hejtmanství), v pražském politickém obvodu zvláštní oddělení policejního ředitelství Praha-II., Ditrichova ul., úř. hod. od 8—1 $\frac{1}{2}$.

Vyhotovení pasů trvá několik dní, několik dní trvá také opatření potřebných vis, proto radno na věc pamatovati včas.

Při přihlášce nutno předložit:

popisní list (potvrzení policejního úřadu o přihlášce bytové),

domovský list,

křestní list, u manželky též oddací list,

křestní listy dětí,

vojenské doklady,

2 fotografie navštívenkového formátu (ne amatérské), nepodlepené. Je-li manželka připsána na pasu, nutno připojit i její 2 fotografie. Pro děti na pasu připsané fotografií netřeba.

Z pasového úřadu nutno po několika dnech (podle pokynů pasového úřadu) dojíti k příslušné berní správě, po případě k bernímu úřadu a z těchto úřadů s potvrzením o vykonané daňové povinnosti v určenou dobu dojde žadatel pro pas na pasový úřad. Poplatek jest 7 Kč za jeden pas.

Pro cestu do Jugoslaviie nutno pasy nejdříve opatřiti všem rakouského konsulátu v Praze-II., Krakovská ul. č. 11, tel. 2593.

Projíždí-li se pouze bez zdržení delšího 24 hodin, postačí levnější visum transitní. Transitní (průchodní) visum rakouské stojí toho času 11·5 Kč, visum pro pobyt delší 24 hodin 56— Kč.

Kde jede přes Terst (přes území italské) nebo přes Rjeku, potřebuje visum konsulátu italského, Praha-III., Nerudova ul., Thunovský palác, jež jest bezplatné pro méně majetné.

Cestující přes území maďarské opatří si visum maďarského konsulátu Praha-II., hotel »U modré hvězdy«, č. pok. 6, telef. 224.

Visum pasů pro Jugoslavii dává generální konsulát SHS (Praha-II., Jindřišská ulice č. 21) za poplatek 75 Kč, pro úředníky a zřizence státní, obecní i nižší soukromé a pro nemajetné 25 Kč, pro studující 10 Kč. Visum jihoslovanské má platnost pouze 60 dní ode dne napsání. Kdo by do té doby cestu nenastoupil, musí opatřiti si visum nové a poplatek zaplatiti znova. Kdo se zdrží v Jugoslavii déle než 60 dní, musí před odjezdem si opatřiti u tamějšího politického úřadu visum, aby inohl překročiti hranice. Poplatek za toto visum jest jako za visum první.

I opatřování vis je spojeno s různými formalitami a pochůzkami, a jistě mnohým návštěvníkům Jadranu, zvláště z venkova, přijde vhod, že některé cestovní kanceláře, na př. »Čedok«, Praha-II., Hybernská ul., nebo »Ocean« v Havlíčkově ulici, proti Masarykovu nádraží, visa opatří za příplatek 10 Kč za jedno visum.

Přímé rychlíkové vozy do Záhřeba bývají v sezorě přeplněny a doporučuje se, aby si cestující v den

odjezdu opatřil na nádraží odjezdu místenku, t. j. poukázku na místo. Místenky vydávají se v omezeném počtu v den odjezdu, v době od 1. května do 31. srpna již týden před odjezdem vlaku.

Drahou jezdí se obyčejně III. třídou (na bosenských drahách doporučuje se jeti II. třídou; ač domorodé obyvatelstvo jezdí většinou třídou IV., bez lavic, jsou i třetí třídy málo čisté); *na lodích* II. třídou.

Mořská nemoc na Jadranu nebývá častá, zvláště ne v létě. Rychlolodi mají chod velmi klidný i za bouřlivého moře, a pak dlouhá trať plavební vede úzkými průplavy za ochrannou hradbou ostrovů. Zpravidla stíženi jsou nevolností pouze, kdož nejen jízdu lodí, ale i jízdu vlakem snášejí špatně. Veselá nálada nebo jiné rozptylování zažene sklon k nevolnosti i za okolností dosti povážlivých.

Strava. V hotelích jest většinou kuchyň česká (videňská), na níž jsme zvyklí ze zdejších restaurací. Avšak i v hotelích, tím více v domácích hostincích, setkáváme se s různými jídlý kuchyně italské a chorvatské, proti nimž staví se často pouze náš předsek. Okusíme-li, přijdeme zpravidla i těm jídlům na chuť a naučíme se u moře jísti jídla na oleji připravovaná, saláty s olejem, polévky s rajskými jablky a parmazanem, makarony a j.

V zemi vína doporučuje se pítí víno nebo vodu s citronem. V některých přímořských místech, zvláště na ostrovech, jest nedostatek pramenité vody a pije se voda z cisteren. Jest obvyklým zjevem, že změna podnebí, únava po cestě, změna životosprávy, nemírné koupání, slunění, nezvyklá jídla, ovoce a j. příčiny způsobují *přechodné nevolnosti* spojené s poruchami zažívání. Střídmostí v jídle a zvláště v pití, opatrným, povlovným navykáním lze se těmto nevolnostem vyhnouti.

Nebezpečí *malarie* jest vážné pouze v několika místech Dalmacie: při ústí Neretvy, v Trogiru, v Solini, na úžině, jíž souvisí Pelješac s pevninou. Kromě toho jsou podezřelá místa kol některých jezírek na Krku, severní zátoky na Rábu, okolí Skradinu a jiná místa,

kde při vtoku vod sladkých do moře množství vegetace, zvláště rákosí, dává dobré životní podmínky vývoji komárů (moskytů). V letních měsících i jiná místa mají množství komárů, byť ne malariových, přece nepříjemných. Chráníme se proti nim hlavně tím, že v pokojích nerozsvěcíme při otevřených oknech. Někde bývají kol postelí ochranné záclony z organtinu. Ve dne komáři nelitají. Píchnutí namažati čpavkem a neškrábat.

Jazykové vědomosti. Ve všech větších hotelích na jugoslavském pobřeží najdeme obsluhu českou, nutí se do češtiny i hoteliéři a živnostníci domácí. S Chorvaty se Čech dorozumí dosti dobře, mluvíme-li zvolna a výrazně. Ovšem, mnohem lépe užije svého pobytu u moře, kdo se již zde seznámí se základy řeči naší velmi podobné a prostuduje si některou učebnici jazyka chorvatského. Nadpisy jsou v jugoslavském pobřeží téměř výhradně psány latinkou.

Poměr Chorvatů k Srbům jest dosud dosti napiatý, podobně jako poměr Slováků k Čechům. To jest při všech projevech nutno míti na paměti, abychom nechápajíce politického vzájemného poměru jednotlivých částí mladého státu, nesetkali se s rozpaky hostitelů.

Peníze.

Doporučuje se, aby cestující proměnil si peníze již zde nebo aby si dal u některého zdejšího peněžního ústavu vystaviti akreditiv na tamější banku (Jadranska banka, Dubrovačka trgovačka banka). Při výměně peněz u bank na jihu se kurs úřední nedodrhuje.

Bankovní úřad ministerstva financí omezuje pro valutární spekulace nákup cizích valut, ale předloží-li se potvrzení o nájmu pokoje, bytu či jiný průkaz o zamýšlené cestě na zotavenou, povoluje nákup cizí valuty do 3000 Kč, na rodinu do 5000 Kč.

Podobná omezení má i vláda SHS a upozorňujeme na připojený výpis z příslušných předpisů. Jest radno, aby si každý při vstupu do Jugoslavie dal v pase po-

tvrdití sumu, kterou s sebou veze, aby pak mohl se na ten zápis odvolati při celní a valutové revisi při odchodu.

Rozpočet.

Rozpočet při cestování jest vedle dovolené hlavní stránkou úvah. Co to bude státi? Při kolísání kursu koruny i dinaru nelze na tu otázku odpověděti určitě a veškeré dosavadní zprávy hotelů a pensiónátů jsou v tomto směru dosti pružné, často i neurčité (podle toho prý, jak se utváří kurs dinaru). Podobně bylo i loni. Ceny v prospektech na jaře uveřejněných v sezoně letní značně podražily, jednak proto, že cena dinaru klesla, jednak pro naléhavou poptávku.

Podle dosavadních zpráv lze denní pensi bez bytu odhadnouti na 70—80 dinarů, byt s jednou postelí průměrně na 30 dinarů, druhá postel na 10 dinarů denně.

Jízdné řídí se směrem cesty a dopravním prostředkem:

Z Prahy do Dvořiště rychlovlak II. 97·60 Kč, III. 48·80 Kč,

z Dvořiště do Spilje rychl. II. 176·600 Kr, III. 88·300 Kr,

ze Spilje do Postojny II. 151·50 din., III. 75·75 din.,

z Postojny do Terstu II. 28·40 lir, III. 14·20 lir,

ze Spilje do Záhřeba II. 120·— din., III. 60·— din.,

ze Záhřeba do Bakarů II. 93·— din., III. 46·50 din.,

ze Spilje přes Záhřeb do Slavonského Brodu II. 253·50 din., III. 126·75 din.,

z Brodu do Gruže II. 310·— din., III. 155·— din.,

z Terstu rychlolodí Terstského Lloydu do Splitu I. 135·— lir, II. tř. 90·— lir,

z Terstu do Gruže I. 273·— lir, II. 182·— lir.,

rychlolodí Dubrovnícké paroplavební společnosti z Terstu do Splitu I. 102·— liry, II. tř. 68 lir, do Gruže I. 198·— lir, II. 132 liry.

Průvodce a mapy.

Zuamenité průvodce dr. Dvorského a dr. Franty *Slovinské Alpy* z r. 1910 a *Moře Adriatické* z r. 1921, vydané nakladatelským družstvem Máj, jsou rozebrány, ale připravuje se nové vydání. Rozebrán je též i Fučíkův průvodce Přímoří a Dalmatsko z r. 1909 z téhož nakladatelství a Průvodce, vydaný Československou obcí sokolskou k zájezdům a výletům Č. O. S. za I. sletu jihoslovanského sokolstva v Lublani v srpnu 1922. — Naše příručka nemůže a nechce je nahraditi, byť jich hojně užila, a doporučujeme všem, aby jmenované knihy, pokud se jim do rukou dostanou, důkladně si pročetli již doma. Na cestě ke čtení zevrubných průvodců již není času.

Současně s touto příručkou vyjde obšírnější průvodce *Na slovanském Jadranu* nákladem Máje, péčí Námořní společnosti československé, jež pořádá společné cesty po jadranském pobřeží na vlastních jachtách.

Milým a užitečným průvodčím na cestách jsou dobré mapy. Pro jízdu drahou a plavbu lodí stačí příslušné listy generální mapy v měřítku 1 : 200.000, pro pěší výlety z některého místa doporučují se mapy speciální v měřítku 1 : 75.000.

Mapy vydané bývalým rakouským vojenským zeměpisným ústavem lze objednat z Vídně prostřednictvím knihkupectví Řivnáčova v Praze, Příkopy, Zemská banka.

Cesta k moři.

Praha—Selztal—Št. Hradec—Záhřeb.

Odjezd z Prahy přímým vozem do Záhřebu z Wilsonova nádraží v 22:15 přes Benešov, Tábor, Budějovice do Dvořiště, kde celní a pasová prohlídka československá i rakouská.

Za časných ranních hodin Horními Rakousy předhořím Šumavy přes Pregarten (pěkný pohled vlevo do skalní rokle) k Dunaji, přes most do Lince (250 m n. m., 50.000 obyv., Dóm s věží 130 m vysokou, Pöstlingberg na levém břehu 300 m nad městem). Dále přes zelenou Travnou údolím Kremže kol středověkých zámků do Kremsmünstru (opatství z VIII. stol., hvězdárna 60 m vys.). Dráha stoupá romantickým horským údolím přes Windischgarsten, Spital am Pyhrn, pak Pyhrnským tunelem do Štýrska. Za tunelem trať rychle klesá do údolí řeky Enže. Vlevo nad údolím ostré obrysy Mrtvého pohoří a hory nad soutěskou Gesäuse. Na dně údolí vlevo věže Admontu.

Selztal (636 m). Pohled k západu na Grimming (2350 m). Dále vpravo od trati zachovaný hrad Strechau.

Rottenman (688 m) vpravo, 1600 obyv., železářny.

Wald (846 m), nejvyšší místo průmyslu Schoberského a zároveň nejvyšší místo cestou k moři (kromě Sv. Ivana v Bosně 876 m vys.).

Sv. Michal (595 m) v údolí Mury. Odbočka do Korutan. Malé tunely, vpravo zámek Göss, kde smluven mír 1797.

Lubno (547 m), horní úřady, akademie. 7000 obyv.; blízko železářny Donavice.

Bruck nad Murou (491 m), 6000 obyv., odbočka přes Semering do Vídně. Malebné údolí se zříceninami.

Badelwandgalerie 360 m dlouhá na 36 sloupech. Nad drahou vede silnice.

Gratwein, papírna Leykam-Josefodol.

Judendorf (380 m), letní sídlo, poutní got. chrám Strassengel z XIV. stol.

Hradec (364 m), 160.000 obyv., hlavní město Štýrska. Universita, technika, musea. Veliký park, 100 m nad městem Schlossberg. Za městem vpravo pivovar Steinfeld, vlevo trestnice Karlau.

Puntigam, pivovar.

Werndorf, začíná Lipnické pole.

Wildon (300 m), Schlossberg 450 m se zříceninou Pfeilturm.

Lipnice (Leibnitz) (275 m), 2200 obyv. Na západě vinorodé pohoří Sausal.

Ehrenhausen u vtoku Sulmy. Zámek s mausoleem Eggenbergů.

Spilje (Spielfeld), 263 m, zámek.

Celní a pasová rakouská stanice.

19 km dále vinorodou pahorkatinou třemi tunely do údolí Drávy.

Maribor (290 m), 25.000 obyv., město hodně poněmčené. Veliká hydroelektrárna.

Celní a pasová prohlídka jugoslavská.

Vpravo malebné pohoří Pohorje.

Pragarsko (250 m), odbočka do Ptuje (stará Petovia) a do Uher. Opět vinorodé stráně, tunely. Nedaleko Rogatec s kyselkami.

Celje (240 m), 7000 obyv., na místě hlavního města římské provincie Noricum, zvaného Celeja Claudia. Ještě ve XII. století velkolepé zříceniny, nyní již jen skrovné zbytky. Bohaté museum.

Laško, teplé lázně, zřícenina hradu, zámek.

Rimske Toplice (211 m), lázně (37° C) již z dob římských.

Zidani Most (203 m) nad vtokem Saviny do Sávy.

Hlavní trať vede těsným údolím Sávy na západ přes *Trbovlje* (1 hod. na sever uhelné doly), *Zagorje*

(první stanice v Kraňsku), *Sávu, Liliji, Kresnici, Laze* (počátek Lublaňského pole s výhledy na sever na Sa-
viňské Alpy a na západ na skupinu Triglavskou)
a *Zalog do Lublaně*.

Ze Zidaného Mostu do Záhřeba odbočuje vlak po
levém břehu Sávy přes Račak, Krško (kdysi pevnost
proti Turkům, na pravém břehu lázně Ceteč 45 až
52° C), Podsusjed (zříceniny zámku, nedaleko na jih
Samobor s vinicemi) do Záhřebu jižní nádraží.

Záhřeb.

(122 m), 110.000 obyv., hlavní město Chorvatska,
kult. středisko Chorvatů (universita, technika, vys.
obch. škola, Jugoslavenka akademija, Matica Hrvat-
ska), významné obchodní a průmyslové centrum.

Kdo v Záhřebě chce přenocovati, přihlásí se v úřadě
pro ubytování cizinců (Ured za ukonačivanje stra-
naca), Mihanovićeve 2., naproti státnímu nádraží,
o poukázku na byt, bez níž by nikde bytu nedostal.
Zavazadla z nádraží jednoho na druhé dopravuje spo-
lečnost Viator. Kdo použije drožky, nechť napřed se
smluví o ceně.

Jižní nádraží (južni kolodvor na Zidani Most).
Státní nádraží (državni kolodvor pro směr Bakar—
Sušak—Rjeka, Brod Slavonský, Bělehrad, Sarajevo
a Lublaň). Obě nádraží spojena elektrickou drahou.

Procházka městem (podle Průvodce Českosloven-
ské obce sokolské od dr. Jiř. Krále a dr. Karla Paula
a dr. Fr. Vitáska).

Z jižního nádraží navštívíme nejprve Gornji grad
(město). Projdeme širokou třídou Prilaz až k Wilso-
nově trgu (náměstí), kde u university odbočíme ulicí
Frankopanskou do nejživější třídy záhřebské Ilica,
kterou napříč přejdeme a protilehlou ulicí Mesnička
(na jejím konci přírod. museum) vystoupíme na tichý,
památný Gornji grad, též zvaný Grič (162 m), známý
jako pevnost již v X. století. Jeho střed tvoří čtyř-
hranný Markov trg, na němž byl r. 1573 upálen na
železném trůně »selský král« Matija Gubec. Uprostřed

náměstí jest starý kostel sv. Marka z XIII. stol., po stranách banský palác a jiné budovy, kdysi sídla chorvatské zemské vlády. Ulicí 23. oktobra 1847 a Dvercemi sestoupíme na Strosmajerovo šetalište (nádherný pohled na Posavinu a město) a odtud přes Dugou ulici navštívíme rušný Jelačićev trg (tržiště, ráno hojně venkovanů v národních krojích, banky, kavárny, uprostřed jezdecká bronzová socha Jelačiće). Uličkou Bakače v sv. části náměstí vystoupíme dále na Kaptol, v XVI. stol. pevnost, dnes sídlo záhřebského arcibiskupa s krásným dómem sv. Štěpána, založeným v XI. stol., později dostavovaným a v letech 1890—1892 renovovaným. Odtud širokou ulicí Palmotiče kolem hlavní pošty a ulicí Jurišiče vrátíme se na Jelačićev trg a odtud minuvše Synagogu přijdeme na Zrinjevac, rozsáhlé náměstí vyplněné parkem (poprsí Frankopana, Jurišiče, malířů Meduliče a Klovija. Jižněji jako pokračování Zrinjevce rozkládá se Akademički trg (uprostřed budova Jugoslavske Akademie s archeolog. museem, knihovnou Akademie a obrazárnou Strosmajerovou, na jižní straně univerzitní laboratoř, na východní straně dům Matice Hrvatske) a konečně před státním nádražím Trg broj I. (umělecký pavilon, socha básníka Preradoviče).

Od státního nádraží odbočíme vpravo ulicí Mihanoviče mimo botanickou zahradu k velkolepé univerzitní knihovně na trgu Ivana Mažuraniče (Etnografi. museum) a odtud majíce po levé straně Trg 29. listopada 1918 se školními budovami přejdeme na náměstí Wilsonovo, kde jsou budovy Kola a Sokola a výstavné národní divadlo (narodno kazalište), proti kterému vypíná se budova univerzitní.

Vycházky: do parku Maksimiru $\frac{1}{2}$ hod., na Zagrebačku goru (vrchol 1035 m, turist. dům asi 3 hod.) nebo řada procházek po jejich svazích (Josipovac, Tuškanac, Zelengaj a j.).

Elektrickou drahou z náměstí Jelačićova na ústřední hřbitov, zvaný Mirogoj, kde v arkádách odpočívají zasloužilí mužové chorvatští.

Záhřeb—Bakar—Sušak (Rjeka).

Ze Záhřebu (državni kolodvor) projíždíme nejprve bohatou nížinu Turopolje, míjíme nízké, vzdálené Kravarské gorice a pohoří Gorjance. Ráz krajiny se zřetelněji mění teprve za *Karlovcem* (53 km), kde trať sleduje řeku Mrežnici a projíždí pak typickým krajem krasovým, vesměs pokrytým vegetací. Ve stanici *Ogulin* (109 km, hotel Plitvice, Frankopan) přestupují návštěvníci Plitvických jezer do vlaku jedoucího směrem na Gospič.

Odbočka na Plitvická jezera: Z *Ogulina* zajímavým krajem krasovým, hustě zalesněným, vystupuje nedávno dokončená železniční trať přes stanici *Jesenice* (46 km, dobří chodci mohou odtud asi 1 hod. pěšinami k silnici a pak po ní dále přes *Zaborsky* a *Sertič* poljanu dojít až k řece *Koraně* a poslednímu jezeru Plitvickému, celkem 5 hod.) a přes *Rudopolje* (61 km) do *Verhovine* (69 km), malé osady, odkudž možno nejlépe (omnibusem, vozy nebo pěšky (4½ hod.) přes *Babin* potok dorazit do *Ljeskovce*, malé vesničky (hostinec *Miričův*, *Deličův*), za kterou se rozkládají světoznámá *Plitvická jezera*, horní a dolní, tvořící dlouhý řetěz 16 nádherných jezer, ležících v devíti výškových patrech postupně nad sebou a vzájemně spojených velkolepými vodopády. Neobyčejně pečlivá úprava cest spoj. všechna jezera dovolí i pohodlným, aby bez námahy prošli tento nejkrásnější kout celé Jugoslavie, skutečný národní park. Nejvyšší jezero *Proščansko* (643 m hotel *Labudovac*). Pod ním jest řada menších předstihujících se v kráse. Největší jest *Kozjak* (536 m, 0·837 km², dobré jezerní lázně), u něhož jest postaven komfortní hotel. Dolní jezera až ke *Kaludjerovci* a *Brodu Novakovića* jsou podobně úchvatná (zvláště *Plitvičin slap* 80 m vys.). Zběžná prohlídka nejméně 3—4 hodiny. Zpět touže cestou nebo zdatní chodci do *Jesenice* (viz výše) a vlakem do *Ogulina* 1½—2 dny.

Za *Ogulinem* sleduje trať řeku *Dobru* a projíždí nejprve hornatým krajem hustě pokrytým nádhernými lesy, přestupuje sev. část *Veliké Kapely* a pak

v nesčetných serpentínách krajinou stále pustší a pustší sjíždí do stanice *Bakru* (217 km, do městečka a k přístavu vozem nebo pěšky 1 hod., hotely Jadran, Gostilna gradu Bakra).

V dohledné době uvolněna bude snad i další trať do Sušaku u samého moře a do sousední Rjeki. Toho času ještě Sušak a Rjeka jako východiska k další cestě po Jaderském moři nemají významu.

Záhřeb—Sarajevo.

Trať ze Záhřebu (državni kolodvor) do Slavonského Brodu (a dále přes Vinkovce a Indjiji do Bělehradu) vede úrodnou a bohatou Posavinou. Krásné dubové lesy.

Sisek 50 km, při vstupu Kulpy do Sávy, počátek paroplavby.

Sunja 77 km, odbočka přes Prijedor do Banjaluky.

Slavonský Brod (204 km ze Záhřeba), odbočka přes 484 m dlouhý most nad Sávou do *Bosenskýho Brodu*. Veliké nádraží v maurském slohu. Počátek úzkokolejné (rozchod 76 cm) dráhy bosenské. Do Sarajeva 269 km za 11 hod. vlakem. Za stanicí akc. továrna Danica, rafinerie petroleje.

Sijekovac (5 km), sávský přístav.

Dervent (25 km), převahou mohamedánské městečko. Ovocnářská a vinařská stanice, čilý obchod zemědělskými produkty.

Doboj (84 km), v údolí řeky Bosny s troskami kdysi pevného hradu banů usorských, pod nimiž roku 1878 Mehmed Eifendi z Plevje s hůstkou věrných po celý měsíc držel v šachu rakouský okupační sbor. Odbočka do Tuzly se solnými doly.

Usora, odbočka lesní dráhy do Pribiniče.

Maglaj (109 km), ráz čistě turecký, 5 džamií, hlavní Kuršumlja z XV. stol. se štíhlým minaretem. V pozadí skála se zříceninou.

Zavidoviče (132 km), parní pily, východisko lesní dráhy.

Žepče (145 km). v okolí výborné melouny a švestky.

Han Begov (159 km), *Vranduk* (176 km), nejkrásnější část trati.

Zenica (190 km), v hnědouhelné pánvi, nejpřemyslovnější město v Bosně. Státní doly, železárna, ocelárna, válcovna, továrna na papír, výroba koberců. Zemská trestnice.

Romantickým údolím Bosny podél peřejí a proudů do *Lašvy* (205 km), kde odbočuje dráha do *Travniku* (bývalé sídlo turec. místodržitele, 7000 obyv.) a *Jajce* (4000 obyv. v romantické poloze nad vodopádem řeky Plivy (30 m vysokým, bývalé sídlo bosenských králů, zříceniny král. hradu nad městem).

Kakanj Dobož (219 km), bojiště z r. 1878, nejkrásnější náhrobky bogomilů (náboženská sekta ve XIV. a XV. stol.). Za stanicí Dobrinje kuželovitý vrch Grad se zbytky král. hradu, pod ním mohamedánské město *Visoko* (238 km), koželužny, výroba opánek, četné hroby bogomilů.

Podlugovi (245 km), odbočka do Vareše (28 km), doly na železnou rudu a hutě).

Semizovac (254 km), odbočka do Čevljanoviče (23 km, doly na manganovou rudu).

Dvor (259 km), otvírá se pohled na Sarajevské pole, jemuž vévodí na jihu Trebevič 1630 m a za ním Bjelašnice 2067 m a vlevo od ní Treskavice 2080 m.

Sarajevo,

54.000 obyv., 540 m. n. m., 7 okresů, střední Čaršija, kolem ní na záp. (k nádraží) Koševo, na sever Bjelava a Kovači, na východ Grad, na jihových. Hrvatini, na jih Bistrik-Čobanija. U nádraží vilová čtvrt Nového Sarajeva.

Hotely: Evropa, Central, Pošta, Imperial a j. Konsulát ČSR., Careva 26. Poštovní úřad proti hlavní katedrále.

Z nádraží elektrickou drahou kol kasáren (na rozloze 32 ha) kol továrny na tabák, úřadů, vojenské nemocnice, musea ke katedrále, nebo od nádraží kol tabákové továrny podle řeky Miljačky k radnici.

Hlavní pamětihodnosti:

Čaršija (tržiště), spleť asi 60 uliček s krámky a dílnami drobných řemeslníků. Rozdělení podle cechů. Zvláště pěkné měděné nádoby, vykládané kovové zboží, kožené výrobky. »Bezestan« (tržnice sukna). Při nákupu dlužno zpravidla smlouvatí.

Begova džamija (nedaleko čaršije) z r. 1530 po cařihradských mešitách nejkrásnější na Balkáně. Na nádvoří turbet (hrob) zakladatele Husrev-bega, jenž v Bosně vyvrátil panství srbských králů a přispěl k vítězství Solimanovu u Mohače 1526. Prohlídka dovolena (nutno navléci turecké přezůvky a nesmí se smekati).

Radnice, nová, krásná budova v maurském slohu.

Šeriatká škola, kde se vzdělávají kadiové, právníci v tureckých záležitostech rodinných.

Kuršum medresa, s pěkným nádvořím, škola pro turecké kněze. Vedle ní starý srbský kostel. V jeho nádvoří na pondělí velkonoční výstava srbských nevěst.

Sinan tekkiji z r. 1638, klášter řvoucích dervišů. Modlitby ve čtvrtek večer. Vstupenky na radnici.

Careva džamija na levém břehu Miljačky, vystavěná podmanitelem Bosny Mohamedem II., za ní dvoupatrový *konak*, vedle *státní továrna na koberce* s přádelnou a barvírnou vlny. Prohlídka na požádání dovolena.

Kathedrála v gotickém slohu z r. 1889.

Pravoslavný metropolitní kostel z r. 1870.

Při řece židov. *modlitebna* v maurském slohu z r. 1902.

Žlutá bašta (na východě města přístup od radnice), překrásný pohled na město. Též pěkný pohled na město od nádraží na Bistriku jižně od města.

Sokolský průvodce doporučuje prohlídku města: I. den dopol.: Žlutá bašta, šeriatní škola, radnice, čaršija, Begova džamija, Kuršum medresa, umělecký atelier (u kathedrály), odpoledne: továrna na koberce, Careva džamija, lázně Ilidže (sirné lázně 58° C, hotely, nedaleko vrelo (pramen Bosny s cho-

vem pstruhů), časté spojení vlakem. (Těž možno zde bydleti.)

2. den: Kathedrála, zem. museum, arcib. seminář a kostel, pravosl. metropol. kostel, tržnice, spolkový dům, prohlídka tabákové továrny, k večeru vycházka ke Kozímu mostu od radnice, 4 km proti vodě.

3. den (pro turisty): Výlet na Trebević. 1630 m (mírné stoupání, nádherná vyhlídka na bosenské, hercegovské i černohorské vrchy).

Ze Sarajeva do Gruže.

Iliđže (6 km), viz výše. Vlak přejede říčku Željeznicu, hned na to Bosnu (vpravo starý turecký most přes Žujevinu, vlevo zalesněný Igman 1248 m).

Blažuj (10 km) v krásném údolí Žujeviny.

Hadžići (18 km), parní pila od Bjelašnice, vápenky.

Pazarić (25 km), malebná ves, vilová čtvrť, vlevo pohled na Bjelašnici, 2063 m. Ozubenou drahou přes sedlc Vilovac (703 m).

Tarčin (31 km), vlevo Bjelašnica.

Rastelica (35 km), počátek stoupání (ozubená dráha) k Ivanovu sedlu až 60⁰/₀₀.

Ivan (39 km), stanice 876 m. vys., restaurace. Rozvodí Černého a Jaderského moře, hranice Bosny a Hercegoviny. Tunel 658 m, pak silné klesání podle bystřiny Bradiny.

Bradina (43 km). Vpravo Lisina planina (1744 m). Úzké, divoké údolí, vodopády, tunely, náspy, mosty, Na příkrých stráních jedlé kaštany, smokvoně, víno.

Brčani (47 km), krásné horské panorama.

Podorožac (51 km), konec ozubené dráhy (celkem 19 km), divoké údolí Trešanice.

Konjica (56 km), dobrá nádražní restaurace. Z nádraží pohled na město. 2000 obyv., okresní úřady. Přes Neretvu kamenný most vezíra Ahmeda Sokoloviče, uvědomělého Srba ve službách tureckých, z roku 1715. V Konjici r. 1446 sněm, jímž vyhnání Bogumilové (náboženská sekta) ze země. Vystěhovalo se jich na 40.000. Později přešli k islamu. Nad městem vévodí Prenj planina 2123 m.

Lisičić (65 km), *Ostrožac* (69 km), ovocná a vinorodá krajina. Mnoho pomníků Bogumilů.

Rama (79 km), pohled do údolí Ramy vpravo (tudy projektována železnice na Jajce Banjaluku). Úžina Neretvy, pak závratný most přes rokli Doljanka přicházející sprava.

Jablanica (86 km) již jen 200 m n. m. Státní hotel. Turistické středisko, východisko na Prenj, jedna z nejkrásnějších horských partií.

Překrásné údolí Neretvy, jež divoce hučí pod drahou. Skály jako hrady obrů trčí nad úzkou rokli. Brzo za Jablanicí most na levý břeh, tunel, viadukt přes Glogošnici (vlevo krásný pohled na Prenj), opět tunely, galerie, naproti z pod silnice vyvěrá řeka Komadina dvojitým vodopádem Praporac, most na levý břeh. Dráha většinou na ochranných zdech vede liduprázdnou těsninou do

Grabovice (100 km), *Drežnice* (106 km) až do *Raštagory* (117 km), naproti ústí řeky Bjely. Tudy nutno jeti za dne, toť nejkrásnější část celé trati.

Dále nabývá krajina rázu krasového, zalesnění mizí. Podél trati fíky, granátová jablka.

Vojno (124 km) počátek Bjelopolje, na jehož jihozápadním okraji na svazích Velež planiny od východu a Humu od západu prostírá se hlavní město Hercegoviny.

Mostar (135 km, 60 m. n. m.), se 17.000 obyv., většinou mohamed., má jméno po malebném mostu vystavěném r. 1566 od sultána Solimana II. S něho pěkný pohled na město i na řeku. V městě zajímavá čaršija, asi 30 džamií. Nad městem pod Veležem pravoslavný kostel a palác, dílo českého stavitele Vymlátíla z Trebinje. Katolický kostel při františkánském klášteře.

Státní hotel Neretva a jiné hotely. Večer velmi mnoho moskytů z blízkého Mostarského blata.

Výlety: Huna 431 m s pěknou vyhlídkou. — Pěknou alejí k pramenům Radobolje, odkudž je zaveden vodovod pro město. — K pramenům Buny u Blagaje (13 km pěšky) silnicí kol vzorné vinařské a ovocnář-

ské stanice a sklepů Jelačićových. U pramenů hrob (turbet) nějakého tureckého svatého a jeho sluhy. Vedle domek tureckého ochránce turbetu, jenž dává na hrob denně džbán vody a ručník. Nedaleká mešita rozbitá zřícenou skalou. Malebně položené mlýny. Nad prameny zřícenina Stjepangradu, kde r. 1466 zemřel vévoda (Hercog, odtud Hercegovina) Štefan, přívrženec bogumilů, ve vězení svého syna, jemuž odloudil nevěstu.

Buna (147 km), při ústí řeky Buny (zajímavé kas-kády). Krásný staroturecký most o 9 obloucích.

Žitomislíć (154 km), uprostřed bujného parku pravoslavného kláštera na levém břehu. U nádraží ná-hrobky bogumilů.

Dretelj (166 km), naproti na levém břehu řeky malebně položené moham. městečko Počitelj.

Čapljina (169 km), tabáková továrna, nedaleko zbytky římského tábora.

Gabela (174 km), v rovné úrodné krajině. Odtud odbočka do Metkoviče (viz str. 38), uprostřed močálů, kde zuří v létě malarie.

V Metkoviči nedaleko nádraží, na levém břehu Neretvy, přístav s místním spojením po okolí. Z Gabely vede trať přes Neretvu a Krupu, stoupá četnými zátočinami, tunely, zářezy, náspy, pustým divokým Krasem nad močálovitým údolím Krupy s Deranským jezerem (vlevo) do *Dubravice* (185 km), přes *Hrasno* (191 km) k *Hutovu* na záp. okraji Popova polje, krasové údolí (225—253 m n. m.), z největších v Hercegovině, téměř 50 km dlouhé, místy až 5 km široké, na podzim a v zimě rozvodněnou Trebinjčicí a podzemními vodami zaplavené. Na jaře zmizí voda v ponorech a jezero se promění v lány úrodných polí. Osady ovšem jsou jen na úpatí pustých strání nad občasnými záplavami).

Dráha vede na jižní straně Polje a vlak staví v *Turkoviči*, *Veljamedji*, *Ravnu*, *Zavale* (pravoslavný klášter, vpravo za stanicí pověstná jeskyně Vjeternice) a v *Polci*. Na východ vystupuje pásmo horské s Iliou (1338 m) a Bjelinou (východněji 1400 m).

Jasenica (248 km), na krasové ploché porostlině zvané Lug již mimo občasné záplavy.

Hum (255 km), 17 km dlouhá odbočka do Trebinje, zelené oasy v pustém Krasu. Nádražní restaurace.

Uskoplje (265 km), v pusté krasové krajině na úpatí Vlastice (909 m). Nádražní restaurace, odbočka do Zeleniky 76 km přes *Glavsku*, *Brotnici* (dráha sestupuje po úbočí Sněžnice 1234 m do úrodného údolí Konavljí ohromnou serpentinou), *Michaniče* do *Cavtatu* (město 1 hodinu od dráhy). Dále *Čilipi*, ve vinorodém kraji, *Komaj*, *Gruda*, pak dráha stoupá k sedlu Grumovac. Za *Nagumancem* tunel do *Sutoriny* k moři k *Igalu*, *Novému Ercegu* a *Zeleniky*.

Brgat (270 km), dráha zatáčí se v tunelích a klesá serpentinami. První pohled na moře: zátoka župská s Cavtatem a přilehlými ostrovy.

Šumet (277 km), pohled vpravo do překrásného údolí řeky Ombly, nad jejímž vznikem zastávka.

Ombla (282 km) a při jejím ústí konečná stanice.

Gruž (288 km) těsně u přístavu. Viz str. 41.

Lublaň.

Z Prahy do Lublaně, viz trať Praha—Záhřeb—Lublaň (od hranic jugoslavských 175 km, od Zidaného Mostu 64 km), kulturní středisko Slovinců, 60.000 obyvatelů na křižovatce drah. Hlavní nádraží jižní dráhy (glavni kolodvor) a státní nádraží (državni kolodvor pro směr na severozáp. ke Kamniku, k Jesenici, Trbiži). Hotely: Union, Triglav, Lloyd, Slon, Wilson, Zlata kaplja a j.

Procházka městem: z hlav. nádraží kol pošty na Mariin trg (Františkánský kostel z XVII. stol., pomník Prešernův). Přes most na Mestni trg s radnicí a starou mramorovou kašnou, vlevo dóm (Stolna cerkev sv. Mikuláše), za ním Vodnikov trg (socha básníka Vodnika). Odtud Studentskou ulicí na Grad 364 m n. m., 60 m nad městem s krásným rozhledem na město, na jeho okolí i na pohranič. hory (na severu Grintovec a na západě Triglav). S hradu kol kostela

sv. Florijana a Jakuba na Stari trg, přes most kol staré sněmovny (Deželni dvorec), na Kongresní tr (klášter Uršulinec), do parku Zvezdy. Odtud k zemskému museu (archeolog. památky), k zemskému divadlu, za kterým jest národní dom, středisko spolků.

Lublaň jest výborným východiskem četných výletů.

1. *Do Kamnika* 23 km ze státního nádraží. Hotel Kenda a j. Východisko na výlety do Kamnických Alp.

2. *Do Kranje* (29 km z hlavního nebo státního nádraží). Hotel Pošta. Údolím Kokry poštou nebo 7 hod pěšky do Zgornjeho Jezera, překrásného místa v klínu velehor. Přčetné krásné vycházky, výlety od nepohodlnějších procházek až k obtížným horským výstupům. Hotel Muri, Stuler, Makek.

Další stanice trati přes Kranj *Lesce* (51 km, 500 m n. m.). Odtud 5 km k *Bledskému jezeru* (475 m n. m.), lázeňskému a výletnímu středisku. Četné hotely a pensionáty, v létě však bývá vše plné.

Stanice *Jesenice* (64 km, 579 m n. m.), odbočka trati do Rakouska přes Bělák, Špitál n. Dr., Malnice, Gastýn—Salzburk, na jih přes Bled, Bochyňskou Bistrici do Itálie (údolím Soči do Gorice a Terstu). Z další stanice *Dovje* přes Mojstranu vratským údolím kol vodopádu Peričníku 3 hod. k Aljažovu domu 1000 m n. m. pod severní stěnou Triglavu.

Kranjska Gora (86 km, 810 m n. m.), turistické středisko, četné procházky, výlety i horské tury.

Lublaň—Terst.

Z hlavního nádraží na jih přes Lublaňsko barje (vysušený močál) k řece Ljublancji, za níž trať vstupuje do území Krasu do *Borovnice* (21 km). Z *Rakeku* (52 km) nedaleko k Cirknickému jezeru (v létě voda zmizí v ponorech i s rybami), na podzim se jezero ponory opět naplní. Celní a pasová prohlídka jugoslavská.

Postojna (63 km), celní a pasová stanice italská. Světoznámé jeskyně. Hotely: National (majitel p. Paternost hovoří česky), Ribnik a j. Prohlídka jeskyní

v $\frac{1}{2}$ 11. ráno a v $\frac{1}{2}$ 4. odpoledne trvá asi 2 hodiny. V jeskyních chladno.

Sv. Petr (z Postojny 13 km), odbočka krasovou krajinou do Matuglie (stanice pro Opatii 50 km) a do Rjeki (63 km).

Divača (37 km), odbočka do Pulje, východisko do nejkrásnějšího zjevu krasového, divokých propastí a jeskyň *St. Canziana*, asi 1 hod. cesty na jih od stanice; cesta podzemním světem (malý okruh) 2—3 hodiny.

Opčina (53 km), z nádraží asi $\frac{1}{2}$ hod. k obelisku nad Terstem s vyhlídkou na město a na moře. Elektrickou ozubenou drahou do města na *Piazza Caserna*.

Nabresina (65 km), s pohledem na moře. Trať se obrací na jih a stále klesá přes *Grignano Miramar* do *Terstu* (82 km). (Viz str. 47.)

Severní Jadran.

Bakar, toho času jediné východisko do severních částí jehoslovanského moře, jest zřejmě jen zatímním střediskem turistickým a význam jeho poklesne, jakmile smlouvy o hranicích italských, rjeckých a jugoslavských o používání přístavu rjeckého po případě barošského budou sjednány a provedeny. Pak přirozeným turistickým centrem a východiskem k Jadranu bude Rjeka, po případě její předměstí *Sušak*.

Rjeka měla před válkou 50.000 obyvatelů převahou národnosti vlašské, okolí a předměstí *Sušak* jest čistě chorvatské. Jako největší přístavní město v zemích koruny uherské těšilo se bohaté podpoře vlády a z té doby pochází nákladné pobřeží s několika širokými, hluboko do moře vybíhajícími moly, ohromná kamenná hráz vybíhající 1½ km do moře, chránící celý přístav před vlnami Jugu, veliké paláce pro úřady. Hospodářská krise nynější Rjeki jest horší a beznadějnější než krise Terstu.

Hlavní tepnou města jest *Corso* s bohatými výklady, živou promenádou. Mezi *Corsem* a přístavem jsou hlavní paláce města, úřady, banky, hotely. Na východní straně přístavu jsou tržnice, měst. divadlo a jiné výstavné budovy až k bývalému řečišti *Rečiny*, nyní přístavu pobřežních lodí, zvaném *Canale della Fiumara*. Na jih od něho je přístav barošský. Nynější tok *Rečiny* vede dále na východ a tvoří přecladiště, zvané *Delta*. Území na východ od *Rečiny* patří Jugoslavii, *Delta*, *Fiumara* a přístav *Barošský* jsou dosud sporné.

Nádraží jest na západní straně města. Podél něho vede elektrická dráha od bývalé továrny na torpeda

(západně od města) až k Fiumaře (most přes Rečinu do Lušaku).

Historických památek stavitelských Rjeka nemá. Spleť uliček za radnicí a kol dómu jest bez zvláštní zajímavosti.

Vděčná jest vycházka na *Trsat* se starým franko-panským hradem. S malebných teras hradu krásný pohled na moře i protější břehy. U zámku poutní kostel P. Marie ze XIII. stol.

Nejobvyklejší výlet z Rjeki jest do Opatie místním parníčkem.

V Sušaku při ústí Rečiny jsou obecní mořské lázně.

Chorvatské pobřeží.

Z Bakarů jezdí lokální parníky podle pobřeží.

Při východu ze zátoky Bakarské.

Kraljevica (Porto Ré), hotel Liburnia, Zagreb, tři hostince a na 200 bytů soukromých. Dobré mořské lázně. Nynější klášter Jesuitů býval zámek hrabat Zrinských. Informace podá obecní úřad.

V úzkém zálivu mezi pevninou a ostrovem Krkem (kanál Mal Tempo)

Crikvenica, 6000 obyv. Mořské pískové lázně a zimní stanice. Tři koupaliště, písčité dno. Před válkou na 7000 ročních hostů. Roku 1922 jen z Čech 2030 hostů. Mnoho hotelů, největší Therapia $\frac{1}{2}$ hod. od přístavu. Více než 1000 lůžek v soukromých bytech, jež lze najmouti prostřednictvím místního lázeňského družstva. Přihlášku nutno učiniti aspoň týden napřed. V červenci a srpnu bývá přeplněno.

Procházky podle břehu a do údolí Vinodol, kde ve výši 300 m n. m. je krásný bukový les.

Selce malé lázně. Hotel Jadran, Rokan a Riviera. Četné soukromé byty lze napřed objednat pomocí Lječnického družstva v Crikvenici.

Novi u širšího průlivu Morlackého. Hotely Velebit, Slavulj, Mrzljak. Četné byty soukromé. Na dotazy odpoví místní lázeňské družstvo.

Senj na úpatí Velebitu (v zimě prudká bora); hotel Zagreb.

Ostrov Krk. 450 km² — 15.000 obyv.

Omišalj na sev. cípu ostrova. Výletní místo romanticky položené. Zřícenina frankopanského hradu. u břehu starý klášter.

Njivice, nový hotel »Luka« při západním pobřeží na cestě do Malinské.

Malinska, příjemné, tiché místo, dva hostince s pokoji i soukromé byty, mořské lázně s kabinami.

Krk, hlavní město ostrova na jižním břehu s biskupským domem a residencí. Český hotel Adria, hotel Quarnero, soukromé byty, lázně nedaleko města s písčítým dnem. Vinorodé okolí.

Baška na jihových. cípu ostrova. Přes 1 km dlouhé koupaliště s písčítým dnem.

U koupaliště český hotel Baška. V obci malé hotely Grandč, Praga, Zvonimir, Velebit, Volarić.

Ostrov Ráb. 103 km² — 4500 obyv.

Město Ráb, asi 1000 obyv., v chráněné poloze, proto zachovaná vegetace. Zajímavé stavitelské památky. Grand hotel s několika přidruženými hotely. Soukromé byty. Český pensionát Komenský. Několik koupališť s písčným dnem. Krásné vycházky: ke klášteru sv. Eufemie, do lesa Kališfrontu, do zátoky Kamporské, do Supetarské Dragy a j.

Lopar v zátoce Loparské na sev. ostrova. Výborné koupání. Komáři.

Severní Dalmácie (kromě ostrova Rábu) jest méně vhodná k letnímu pobytu. Ostrov *Pag* jest pustý, málo obydlený, jižní část průlivu Morlackého s romantickým fjordem novigradským jest špatně spojena se světem, ostrovy *Uljan*, *Pašman* a jiné z tak zvaného třetího pásma dalmatského byly teprve nedávno Italy evakuovány a hostinské poměry jsou dosud neupraveny.

Zadar s okolím patří Itálii.

Střední Jadran.

Přirozeným střediskem střední Dalmácie jest město *Split*, 25.000 obyv., dnes nejvýznačnější přístav jihoslovanský, stanice všech rychloparníků a ovšem i všech osobních parníků jiných, středisko skrovné železniční sítě dalmatské. Sídlo čsl. konsulátu.

Dráha vede ze státního nádraží přes zříceniny Salony kol zátoky Sedmi Kaštelů do Perkoviče a dále do Šibeníku. Z Perkoviče odbočka do Knínu, odkud vede lesní dráha do Prijedoru. Prijedor jest již spojen přes Sunju, Záhřeb s kontinentální sítí železniční. Ze Splitu vede též slepá trať přes Kliš do Sinje.

Kromě toho Split je střediskem hojně rozvětvené dopravy místními parničky. Proto jest to místo dobrým východiskem výletním.

Hotely: Grand hotel Bellevue, Troccoli, Salona, menší Tomasini, Mauro, Bristol, Slavija a Novak.

Restaurace ve jmenovaných hotelích i některé mimo ně, četné kavárny. Soukromé byty k dispozici jen v době prázdnin. Jinak bytové nouze.

Mořské lázně na Bačvicích 10 minut od středu přístavu vzdálené. Spojení autobusem z nábřeží (Stara obala).

30 minut na západ na úpatí vrchu Marjanu český pensionát Šilerův s vlastními mořskými lázněmi.

Mnoho historických památek. Město vzniklo v VII. století po zániku blízkého Solinu ve zdech zříceniny paláce Dioklecianova (dnes Stari grad), postaveného císařem Dioklecianem r. 305 po Kr.

Ze stanice železniční nebo z přístaviště na Wilsonově obale (nábřeží) po Strosmajerově a Mletačke obale k paláci Dioklecianovu. Ve zříceninách ohrom-

ného paláce 38.000 m² sídlí nyní na 3000 lidí. Dosud zachovány 4 brány *Porta aenea* (ze Staré obaly), *Porta ferrea* (na Gospodský trg), *Porta aurea* (na Gradski perivoj) a *Porta argentea* (na put Pazara) a čtyři cesty protínající se uprostřed paláce. Façada obrácená k moři má dosud 38 zřetelných dorských sloupů, nad nimiž jsou přistavěna 2—4 patra obytných místností.

Uprostřed Starého gradu korintské sloupoví bývalého peristilu a malé náměstí zvané *Plokata sv. Dujma*. Zde bývalé mausoleum císaře Diokleciana přeměněné v VII. století v křesťanský chrám. Vedle domu věž o 6 poschodích s krásným rozhledem na město a okolí. Vlevo uličkou k Ěskulapovu (vlastně Jupiterovu) Hrámu (se starou křtitelnicí ze XIV. století) a zpět. Ulicí Arcibiskupovou z Peristilu dojdeme k bráně *Mletačka vrata* (*Porta argentea*) a podél východní a severní vnější strany paláce k bráně zlaté. Tou vstoupíme znova do paláce, projdeme Římskou ulicí (palác *Cindrův*) k bráně železné a přes *Narodni trg* (radnice) a *Zeleni trg* (věž kula *Mletačka*, *Hrvojina*) přijdeme na *Dioklecionovu* a *Francusku* obalu (kavárny, za večerů hlavní středisko) až ke kašně (*Monumentalna česma*). Vpravo pomník básníka *Luky Botiče*, splitského rodáka. V sousedním klášteře *sv. Františka* hrob chorvat. básníka, historika a filosofa ze XVI. stol. *Marka Maruliće*. Za klášteřem sirné prameny.

Odtud ulicí *Bana Jelačiće* kolem městského divadla a ulicí *Zrinskou* vzhůru k archeologickému museu (množství vykopávek, zvl. ze *Solina*).

Vycházky: *Hora Marjan*, 178 m, od hotelu *Bellevue*, ulicí *Sv. Frane*, s nákladným schodištěm, vyhlídkovými terasami, lesní procházky. Na vrchol ke kříži něco přes 1 hod. Překrásný rozhled. Klášter *Poljud* s krásnou zahradou a starožitnými knihami, po silnici na sevzáp. 1½ km u zálivu *Sedmi kaštelů*.

Výlety: *Solin* (*Salona*) drahou nebo pěšky prašnou silnicí 6 km. Zříceniny města zničeného *Avary* r. 639 2—3 m hluboko. Vykopávky od r. 1820. Od stanice

jdeme nejprve k amfiteatru dosud jen částečně odkrytému, dále k pohřebišti se 16 sarkofágy, nedaleko zbytky dvou bran. Nejnověji odkryté dvě basiliky a dobře zachované lázně. Severně od basilik za městskou zdí leží Coementerium Christianorum s jinou basilikou, blízko Bulićova vila, v níž občas sídlí ředitel spljetského musea a první znalec památek ve Splitu i Solinu. Dále na záp. basilika sv. Anastazia. Též pozoruhodná městská zeď, jež se táhla až k moři, a zbytky vodovodu.

Nedaleko Solinu vesnice Vranjice na ostrůvku spojeném s pevninou hrází (*Venezia piccola*).

Vesnice Solin (malarioví komáři, proto večer nebezpečno), odtud 3 km k prameni Jadru, počátku splitského vodovodu.

Kliš, úzkokolejnou drahou ze Splitu 25 km, 343 m vysoko položená pevnost, zvláště za časů bojů s Turky důležitá.

Pobřeží Sedmi kaštelů

je pruh země mezi mořem a příkrými stráněmi táhlého hřbetu Kozjaku, 780 m, 20 km dlouhý a průměrně 3 km široký. Půda je tu úrodná (víno, oliva), dostatek pitné vody. Za benátské doby lena šlechtických rodin na ochranu před Turky. Z 15 kaštelů zachovalo se 7, vesměs čtyřhranné a při samém moři, a to směrem od východu k západu: Sučurac, Gomilica, Kambelovac, Lukšič, Kaštel Stari, Kaštel Novi, Stafilič.

Nejlepší spojení ze Splitu drahou přes

Solin (8 km). Následující stanice:

Kaštel Sučurac (13 km), zvaný podle kaple sv. Jiří z XIV. stol. Nedaleko ostrůvek s pěkným parkem.

Kaštel Gomilica (15 km). Tvrz zpustlá. Za silnicí kaple sv. Kusmy a Damiána s pohřebišťem. Pensionát Marina Mijiće, koupaliště 20 min. vzdáleno.

Kaštel Kambelovac (17 km), se dvěma starými parky. 16. července (den P. Marie Karmelské) veliká církevní slavnost.

Kaštel Lukšič (Castel Vitturi) (19 km) od zastávky 1 km na jih, nejvhodnější k pobytu. Český pensionát

dr. Jindř. Šoulavého s mořskými lázněmi ve dvou budovách. Rozsáhlý park, dobrá pitná voda, koupání u samého pensionátu. Vhodná klimatická stanice i pro dobu zimní.

Zařízené pokoje i v soukromí.

V dobře zachované tvrzi bydlí ještě rodina Vitturi, potomci zakladatelů.

Kaštel Stari (21 km), 2 km od pobřeží s kaštely. U nádraží zřícenina kláštera sv. Petra. V Starém Kaštelu hostinec Rosandićův a soukromé byty. Kaštel Novi se zachovanou tvrzí v přístavu má několik hostinců. Kaštel Stařilič hned za mostem a na konci obydleného pobřeží kaštel Nehaj. Dále neobydlená prostora Veliko polje až k Trogirským mlýnům, pak Malo polje až k Trogiru.

Železniční trať stoupá k nejvyššímu místu (385 m n. m.) u *Labinu* a pak klesá do stanice *Perkovič Slivno* (64 km), kde se přeseďá do *Šibeniku* (viz níže).

Trať vede přes stanice Koprno, Unešič, Žitnič, do *Drniše* (městečko na řece Čikole, 2000 obyv., středisko hnědouhelného revíru, památky z doby benátské a turecké), dále přes Siveriće a Lukavac do Kninu (sídlo okres. úřadů, 1500 obyv., turistické středisko pro divoké horní údolí Krky a pro Dinarské Alpy).

Sedm Kaštelů jest spojeno též pobřežní silnicí vedoucí ze Splitu do Trogiru (v celku 25 km) a lokálními parníky.

Trogir, nejlépe lodí ze Splitu. Přes 3000 obyv. Hostince malé, k noclehu se nedoporučuje. Nebezpečí malarie. Založen ve IV. stol. od Řeků, zachoval se v podobě, jaké nabyl za vlády benátské. Město je stisněno na malém ostrůvku mezi pevninou a ostrovem Čiovem (Buou). Na pevninu vede kamenný most, na ostrov Čiovo most otáčivý.

Od nábrežní brány s benátským lvem úzkou uličkou na náměstí. Katedrála se štíhlou věží. Hlavní portál se soškami z XIII. stol. jedna z nejkrásnějších památek románského slohu. Kaple křestní a kaple s hrobem sv. Jana Ursiniho, biskupa trogirského, pře-

plněná ozdobami. I v sakristii mnoho památek (též na Belu IV., jenž tu dlel r. 1242 po porážce od Tatarů).

Naproti basilice benátské loggie se šesti žulovými sloupy, vedle široká věž hodinová. Na náměstí též nová radnice, naproti ní Palazzo Cippico s trofejemi z námořní bitvy u Lepanta a Palazza Conte veneto, před nímž je kavárna. Za loggií kostel sv. Barbory z VIII. stol., na záp. za novou školou chrám sv. Petra a Pavla s krásnými varhanami. V přístavě kostel sv. Dominika s trémovým stropem. Obraz »Obřezání Páně« od Palmy ml. a renesanční náhrobek z XV. stol. Nedaleko kostel sv. Mihovila, dříve ženský klášter.

Na západě tvrz sv. Marka (teď jatky) a zachovaná tvrz z roku 1424, zvaná Camerlengo. Mezi oběma Mali kaštel, rotunda, vystavěná Marmontem, Napoleonovým maršálem. Za mostem na pevnině park a palác hrab. Fanfonji s knihovnou.

Na ostrově předměstí *Čiovo*, větší než samo město.

Z Trogiru do Splitu 14 moř. mil, do Šibeniku 30 moř. mil.

Šibenik

12.000 obyv., nad malebným fjordem, zatopeným to údolím řeky Krky. Od moře vede k němu úzký, ale hluboký průliv Sv. Antonína. Nad městem zřícenina zv. Fort Barone. Daleký výhled. Elektrické osvětlení, dobrý vodovod. Dóm z XV. a XVI. století v benátské gotice, horní část renesanční. Vedle dómu loggia, bývalá radnice, nyní kavárna. Hotely: della Ville, Krka, Velebit, Dinara.

Železniční spojení přes Perkovič Sliven do Splitu a do Kninu, po moři do Zadru (41 moř.mil) a přes Trogir do Splitu (44 moř. mil).

Výlety místními parníky:

Skradin a vodopády Krky úzkým průlivem mimo osadu Zaton na konci dlouhého chobotu, Prokljanským jezerem do města Skradinu (1000 obyv., hotel Liburnia). Odtud asi 1 hod. pěšky k vodopádům (v celku 40 m. vys.). Malebné mlýny na perský prášek, bujná vegetace. Při levém břehu elektrárna.

Nad vodopádem chobotnaté jezero s klášteřem Visovac na ostrůvku.

Trtar, vyhlídková hora 500 m vys. sev.-vých. od Šibeníku, 2 hod. pěšky.

Krapanj, ostrov na jih od Šibeníka. Lov mořských hub. Okolní moře plno drobných ostrůvků a útesů.

Další stanice lokálních parníků:

Zlarin, ostrov se stejnojmenným městem proti průlivu sv. Antuna.

Primošten,

Rogoznica, na ostrůvku ve stejnojmenné zátocce.

Trať Zadar—Split.

Zadar. 15.000 obyv., bývalé hlavní město Dalmácie, nyní město italské (vystupující musí mít ital. visum). Dva přístavy Riva Nuova, na západě, kde staví rychlolodi, a Riva Vecchia, sev.-vých. od města, kde staví parníky obchodní.

Hotely: Bristol, Grandhotel aj.

Z chrámů nejkrásnější je dóm z XIII. stol. Zachovány jsou dvě městské brány (Porta marina, Porta terra ferma. Na náměstí della Colonna věž Torre del Bovo a pět kašen (Cinque pozzi). Předměstí Arbanasi s albánským obyvatelstvem, jichž předkové sem přišli r. 1720. Továrny na likér maraschino.

Ostrov Uljan ohraničuje na záp. průliv Zaderský. Osady hlavní na vých. břehu: Uljan, Lukoran, Sv. Eufemia, Poljana, Kale, Kukljica.

Ostrov Pašman, jižně od Uljanu s osadami Ždrelac, Pašman a Tkon (nad ním zřícenina Čakovac).

Oba tyto ostrovy, jakož i nespočetné ostrovy a neobydlená úskalí od nich na západ patří k tak zv. třetímu pásmu dalmatskému a byly teprve nedávno odevzdány italskými posádkami správě jugoslavské. (Viz str. 31.)

Rychloparníky plují ze Zadru do Splitu bez zastávky (73 moř. mil. asi za 5 hod.), poštovní parníky staví aspoň v Šibeníku a Trogiru, některé také v *Biogradu*, *Tijesnu*, *Vodici*, *Rogoznici* a *Kaštelech*. Lokální parníky stavívají též v *Kale* a *Kukljici* na

Uljanu, ve *Ždrelci* a *Pašmanu* na ostrově Pašmanu, pak ve *Filipjakovu* na pevnině a *Biogradu* (1000 obyv., býv. korunovační místo chorvatských králů).

Na to vrací se loď přes průliv 2 km široký do *Tkonu*, staví na ostrově *Vrgadě* nebo v *Pakoštane* na úzké šíji mezi mořem a jezerem Vranským.

Ostrov Murter s osadami *Tijesna* (spojena s pevninou otáčecím mostem), *Betina*, *Hramina* a *Jezeru*, přístupnými místním parníkem jezdícím ze Šibenika do *Zlosely* (sev. od ostr. Murteru). Ten staví též v *Triunji* a *Vodici* (městys 2500 obyv.) na pevnině a v *Superine* a *Luce* na ostrově *Prviči* a ve *Zlarinu* na ostrově Zlarinu.

Poštovní parníky ze Šibeníku do Trogiru plují zpravidla bez zastávky kol mysu Stivančice, severně od ostrovů Drvenických (*Drvenik* 2000 obyv.), z Trogiru pak kol záp. pobřeží Čiova přímo do Splitu.

Split—Metkovič.

Omiš, 1300 obyv., při ústí Cetiny, kdysi pověstné hnízdo pirátů. Východisko na planinu Mosor až 1340 m vysokou.

Téměř denní spojení se Splitem přes Brač.

Makarska, 2000 obyv., sídlo okresních úřadů, biskupství. Hostince málo vyhovující. Východisko na planinu Biokovo (Sv. Juro 1762 m).

Podgora, 8 km jihových. od Makarské.

Pension Mrkušič.

Loď stavívá ještě v jižnějším místě *Gradac*, přijíždí na protější poloostrov Pelješac do *Trpanje* a vniká do ústí Neretvy do *Metkoviče* (2000 obyv.) v krajině močálovité, nezdravé (malariae).

Odtud drahou 4 km do Gabely na trati Gruž—Mostar. (Viz str. 25.)

Ostrov Brač,

největší z ostrovů dalmatských, skoro 400 km², hornatý, zvláště na jihu (Vidova glava 780 m) úrodný (víno, oliva, fíky, tabák). Spojení se Splitem skoro

každého dne. Přístavy: Sutivan, Supetar, Postire, Pučišće, Sumartin, Bol, Milna (2500 obyv.).

Supetar, 2000 obyv., sídlo okresních úřadů, slušné hostince, mořské lázně. Na jih silnicí 2 hod. do *Nerezisće*, býv. hlavního města ostrova (vládní palác a loggie z doby benátské), odtud 2 $\frac{1}{2}$ hod. přes hory do *Bolu* na jižní straně ostrova v malebné poloze. 2000 obyv., Dominikánský klášter.

Hvar, co do velikosti druhý ostrov dalmatský, 312 km², má 25.000 obyv.

Město *Hvar* (2800 obyv.). Velký hotel Palac Milana Čanaka. Rychloparníky zakotví opodál přístavu, lodí s menším ponorem přistanou u břehu, proto je někdy výhodné rychloparníkem jen do Splitu a některou lodí místní jeti do Hvaru. Loggia z XVI. stol. Mořské lázně 10 min. od hotelu. Nad městem položená Fort Spagnuolo a ještě výše 332 m sesutá tvrz Napoleonova z r. 1813. Chráněná poloha, mírné podnebí i v zimě.

Četné procházky, při břehu četná koupaliště.

Výlety: barkou na *Paklené otoky* naproti přístavu do *Sv. Nedjelje* 4 hod. na vých. Krápníková jeskyně, v ní se našly nástroje a zbraně z doby kamenné.

Starigrad, 3700 obyv., na sev. břehu ostrova na západ. okraji úrodné roviny. Na jejím východním kraji *Jelša*, na konci mělké zátoky. Hostince Barbarićův, Huljićův a Žuvićův. Hodinu severněji *Vrboska* se starými stavitelskými a malíř. památkami. Stanice parníků.

Ostrov Vis,

veliký 100 km² má 9000 obyv. Úrodná půda (víno, oliva, rohovníky, subtropické rostlinstvo i palmy), na horách (až 585 m vys.) borové lesy. Spojení se Splitem lodí několikrát týdně přes Brač a Hvar.

Městys *Vis* u zátoky na sev. ostrova. V XIX. století dvě námořní bitvy 1811 a 1866. Jediný malý hotel. Byty v soukromí. Dvě továrny na rybí konzervy. Kamenitou cestou 2 hod. do *Komiže*, městyse na záp. břehu. Malý hostinec. Zajímavé staré budovy.

Výlety barkou:

Na neobydleném ostrově *Ravnik* při východním břehu krápníková jeskyně shora osvětlená. Na blízkém ostrůvku *Budikovci* mnoho mořských hub a korálů.

Z Komiže barkou za 2 hod. na ostrov *Biševo*. Modrá jeskyně (Špilja). Hra barev toliko dopoledne do 11. hodiny.

Korčula, 276 km², se 17.000 obyv., hornatý jako jiné ostrovy dalmatské (Klupča, 568 m vys.). Bývalé lesy vykáceny, ale dosud hodně zeleně.

Město *Korčula* na nejužším místě průlivu Pelješackého, 2000 obyv., je malebně seskupeno na malém poloostrově kol domu. Hotel Europa a Della Ville.

Na západě ostrova Velaluka, město se 4000 obyv., nadějný přístav. Odtud 6 km do vnitrozemí městys Blato, 6000 obyv. v kruhu zelených návrší.

Výlety barkou z Korčuly na poloostrov *Pelješac* do Orebiče, Kučišće, Viganje na úpatí Vipery, 961 m. vys., s rozsáhlým výhledem. Na vrchol 3 hod.

Jižně od Korčuly ostrov *Lagosta*, nyní italský a vulkanický ostrov *Mljet*, nejjižnější z velkých ostrovů dalmatských, s malými, málo navštěvovanými přístavy (Polače a Sobra). Největší osada ostrova *Babinopolje*, 900 obyv., 1 hod. cesty záp. od Sobry. Poblíž dvě jeskyně.

Jižní Jadran.

Přirozeným centrem jižní Dalmácie jest město Dubrovnik, nejnavštěvovanější a nejkrásnější město Dalmácie. Návštěvníci Dubrovniku a okolí najdou podrobný popis a historické i kulturní vzpomínky v knížce MUDr. V. Náprstka »Dubrovnik a okolí. České lázně Kupari Srebrno«, jež vyšla letos nákladem Neubertovým.

Proto omezíme se na nejstručnější informace.

Gruž, výborný přístav v klidné zátocě, chráněné ostrůvkem Daksa s majákem. Konec úzkokolejné železnice Bosenský Brod—Sarajevo—Gruž, hlavní přístav města Dubrovniku, v jehož starém a malém přístavě přistávají jen místní a menší obchodní parníky. Z nádraží gružského elektrická dráha, stavěná Křížíkem, až do Pile u samých hradeb dubrovnických. Při silnici $\frac{3}{4}$ hod. dlouhé řada vil se subtropickou vegetací, krásné výhledy na širé moře.

Hotely: Grand hotel Petka, Hollmann a j. Barkou na protilehlý poloostrov Lapad s krásnými jehličnatými lesy a bohatou subtropickou vegetací. Pěkné koupání v zátocě Svatomartinské u Marijina dvorce, zakoupeného československým ministerstvem železnic pro neduživé děti železničářů. Grand hotel Lapad a četné vily a pensionáty na východním a severním břehu.

Dubrovnik.

Dubrovnik, 14.000 obyv., bývalá bohatá kupecká republika, ohnisko jihoslovenské literatury. Četné středověké stavitelské památky, zvláště zajímavé hradby. Nyní hlavní středisko turistického a cizinec-

kého ruchu. Hotely: Imperial, Odak, della Ville, Sarajevo, Lacroma, Gradac a j., i četné pensionáty, nájemné vily a byty soukromé. V létě bývá přeplněno.

Město velice čisté. Povozy vyhýbají se městu po silnici na východ od hradeb. Předměstí Pile na severu a Ploče na jihu. Mezi branami k oběma předměstím hlavní třída Stradun, na místě dřívějšího průplavu, v nynější střízlivé podobě po hrozném zemětřesení r. 1667, jímž zničeny neb aspoň poškozeny byly přemnohé stavitelské památky.

Procházka městem: Před branou pilskou vlevo hotel Imperial v krásné zahradě a pošta, vpravo dvě kavárny a Rendičova kašna Dubravka. S terasy pohled na moře.

Na skále vyčnívající z moře tvrz Sv. Lorence na ochranu brány pilské. Vlevo, vysoko nad hradbami, mohutná věž Minčeta. Hradní příkop s bohatou vegetací. Za branou na Straduně vpravo Onofriova kašna, vlevo votivní kaple Spas (Spasitel) a vedle františkánský klášter s hrobem Gunduličovým. Krásné arkády. Na druhé straně Stradunu vlevo mincovna a Rybářská brána do starého dubrovnického přístavu. Vpravo radnice s museem a divadlem, vedle bývalé sídlo vlády Rektorský palác, čili Dvor ze XIV. stol., nejkrásnější palác v Dalmácii. Naproti radnici kostel patrona města sv. Blažeje, před ním Rolandův sloup, znak svobody republiky, v pozadí náměstí Pred Dvorem hlavní chrám Gospa (Nanebevzetí P. Marie). Nedaleko náměstí Poljana s tržištěm. Uprostřed Rendičův pomník básníka Gunduliče s reliefy z Osmana. Na Poljaně hotel de la Ville, z náměstí schodiště ke kostelu jezuitskému.

Vlevo od uličky ze Stradunu k bráně Pločské klášter dominikánský též s krásnými arkádami (citrony a pomeranče).

V předměstí Ploče hotel Odak, lázně.

Vycházky: Procházka po hradbách města s pěknými pohledy do městských ulic a na moře.

Park *Gradac*, z předměstí Pile od hotelu Gradac.

Poloostrov *Lapad* s četnými procházkami.

Tvrz *Imperial* na Srgji 412 m, v létě cesta vyprahlá. Krásný rozhled.

Podle městského vodovodu asi 100 m n. m. do údolí Ombly. Silnicí přes Ploče k Sv. *Jakubu*, klášteru z XIII. stol. Elektrickou drahou do Gruže a dále podle *Ombly* k jejímu prameni, t. j. výtoku podzemní řeky v zákoutí divokých skal. U vzniku Ombly elektrárna, oprotál ve vsi Kolomac vinné sklady Pero Koliće (výborné víno *Epidaurus*) a vila Čecha Wiesenbergra s nádhernou vegetací a s obchodním zahradnictvím.

Barkou z přístavu dubrovnického na ostrov *Lokrun* s krásnou vegetací. Skalní partie »Mrtvé moře«.

Trsteno, přes Gruž, převozem přes ústí Ombly pak silnicí podél moře přes Zaton, Orešac do Trstena (krásný park se subtropickou, ba i tropickou vegetací neobyčejně bohatou, výše v obci dva ohromné plataný až 13 m v objemu. Do Trstena i jinam do okolí bývají občas vypravovány výletní lodí. Bližší na plávkách.

Lopud. Výletní lodí buď z Gruže nebo z přístavu dubrovnického kol města, poloostrova Lapadu (proti zátoci Svatomartinské s nejlepšími lázněmi u Dubrovníka úskalí s majákem). Vpravo na pevnině zasněný Zaton, dále Orešac a Trsteno (viz výše), naproti ostrov Koločep a dále ostrov Lopud, kdysi nejbohatší z ostrovů dubrovnických, ale zemětřesením r. 1667 zpusťšený. Tehdy zbyla pouze jedna desetina obyvatelstva. Město Lopud na severní straně ostrova dosud obklopeno zříceninami. V městě františkánský klášter z XV. stol., krásný park a letohrádek dubrovnické šlechtické rodiny Djordjićů.

Ston. Některé parníky jezdí podél pobřeží přes Zaton, Orešac, Trsteno, Lopud dále na ostrov Šipan k vesnicím Sugjuragj na jihu a Luka na západě. (Některé stavby z doby dubrovnické slávy.) Na pevnině vesnice Slano s výborným přístavem. Odtud podél břehu a úzkým průlivem do Velikého Stonu, na jihu šíje spojující poloostrov Pelješac s pevninou. Menší hostince i soukromé byty. Zajímavé opevnění z doby

dubrovnického panství. V okolí šakalové. Půl hodiny sev. Mali Ston. Ústřice. V létě obtěžují moskyti.

Kupari, Srebrno, Mlini, Cavtat.

Z přístavu dubrovnického vyjíždí denně místní parník shora uvedenou tratí.

Kupari, bezvýznamná vesnička opodál moře, která dala jméno mořské zátocy asi 1½ hod. jižně od Dubrovníka. Tam na místě bývalých cihelen vystavěn byl veliký lázeňský podnik Dubrovnické lázeňské společnosti. Před ústřední budovou terasa s parkem a lázně v zátocy, obrácené k širému moři. Mnohem příjemnější koupání jest v sousední zátocy *Srebrnské*, asi 10 min. vzdálené. Tam postaveno je též 100 betonových kabin, zřízeno pískoviště a terasy na slunění. Bohatá vegetace.

V další zátocy Mlinské obec *Mlini*, kol vodopádů potoka, nedaleko odtud asi ve výši 70 m vyvěrajícího. V zátocy Mlinské je též vhodné místo ke koupání.

S obcí Mlini souvisí obec *Brašina* při silnici, jež se opodál břehu po stráni Malastice (628 m) vine z Dubrovníka do Cavtatu. Hostinec a vinárna Tonkovičova. Denní spojení autobusové s Dubrovníkem (Gruží) a s Cavtatem.

Cavtat, starý Epidaurus, příjemné, tiché městečko v zahradách, svědčících o lepší minulosti. Rodiště slavného slovanského právníka Bogišiče (Bibliotheka Bogišičova na nábřeží přístupna veřejnosti) a malíře Vlaho Bukovce.

Údolí *Konavli*, jihových. Cavtatu, poměrně úrodné, bohaté vínem. Malebné kroje.

Boka Kotorská.

z nejkrásnějších zákoutí dalmatských. Buď vlakem z Gruže přes Uskoplje na Zeleniku, nebo parníkem z Gruže rychloparníky přímo do Ercegu Nového, jiné lodi staví též v Dubrovníku a Cavtatu. Pobřeží jednotvárné, jen bezvýznamný poloostrov Molunat.

Za opevněným mysem Ostri Rt obrací se loď na sever do Boky Kotorské, a to do prvního jejího zálivu Tople. Za polnutého širého moře velmi příjemný přechod do tichých vod. V pozadí zálivu v bohaté zeleni Erceg Novi, stupňovitě se zdvihající, 1500 obyv.

Opevnění z dob panství benátského.

Směrem k východu klášter Savina (27. srpna slavná pouť), dále Zelenika, konečná stanice odbočky Uskoplje Zelenik. Veliký hotel, lázně.

V *Kumborské úžině* (hangary hydroplanů), 700 m široké, končí záliv Tople a začíná rozsáhlý *záliv Tivatský*. Válečný přístav Tivat na jeho východní straně. Nad zelenými břehy strmí na jihových. Lovčen, na severu Orjen.

Úžina Verige (Catene), 300 m šir. (vlevo zastávka parníků *Kamenari*) dělí zátoku Tivatskou od zátoky Risanské na severu a Kotorské na jihovýchodě. Proti úžině dva ostrůvky s kostely Sv. Juraj (klášter a hřbitůvek) a Gospa od Škrpjela (slavné pouti, zvláště 15. srpna) za nimi malebný *Perast* s mnoha památkami na doby benátské. Mnoho zpustlých domů. Na severním konci zálivu Risanského *Risan* (na úpatí divokých, pustých skal. Četné serpentiny vedou do nepřístupné Krivošije. Silnice vede kolem celého zálivu Risanského a Kotorského. Četné osady podél břehu (vlevo *Orahovac*, *Dobrota*, vpravo *Stoliv*, *Prčanj*). Katolické chrámy u moře (na dosah vlivu benátského) výše ve stráních chrámy pravoslavné. Na jižním konci zálivu Kotorského tulí se k příkrým srázům Lovčenu Kotor. S moře patrný starý put na Černou horu (vlevo od staré pevnosti Sv. Ivana 280 m nad městem strmící), v četných kamenitých serpentínách (na sedlo Krstac ve výši 900 m 3 hod.) i pohled na novou automobilovou silnici jižně (vpravo) od města (na sedlo Krstac 30 km v mírně stoupajících serpentínách).

Kotor, 3000 obyv., čisté městečko, uzavřené středověkými hradbami, konečný bod při návštěvě Boky Kotorské, východisko k výletům na Černou Horu.

Hotely Puhalovič, Graz a j. Čech Hlušička, koncesovaný jednatel, udělí potřebné pokyny pro prohlídku města, pro pobyt v něm a pro výlety.

Z pamětihodností chrámy katolický sv. Tripuna a pravoslavný sv. Nikoly, kostel sv. Gospodjine, brány a jiné.

Vycházky po silnici východně od zálivu do Dobroty a Orahovce nebo na západě přes Prčanj do Stoliva nebo malými místními parníky i do jiných míst Boky.

K výletům na Černou Horu jsou po ruce automobily (do Cetinje 400 D r. 1922).

Černohorské pobřeží.

Na jih od Boky Kotorské jest spojení poštovními parníky z Gruže jen zřídka.

Budva, malé, staré městečko, stisněné na poloostřůvku, spojeno silnicí (15 km) s Kotorem.

Útulné lázně (dr. Mikulášek), dobré koupaliště.

Bar, hlavní přístav Černohorský, 4000 obyv. Úzkokolejná železnice do Viru při Skadarském jezeru.

Několik hostinců. Starý Bar se zříceninou velmi malebně položený asi 5 km od moře na úpatí Rumije (1593 m), nádherný rozhled.

Ulcinj, 8000 obyv., druhý přístav černohorský, mořské lázně s písčným dnem a pláží. Hostince i menší hotely.

Italské pobřeží Jadranu.

Sem čítáme jen východní jaderské pobřeží, kam již před válkou se od nás hojně dojíždělo. Hlavním střediskem tohoto pobřeží jest město Terst, jenž má kromě toho důležitý význam i jako východisko k pobřeží jugoslávskému.

Na sever od Terstu je to hlavně Grignano (Grljan) a Gradež (Grado), na jih celé pobřeží Istrie s Opatii v čele, pak ostrovy Čres a Lošinj. O italském Zadru a ostrově Lagosta byla řeč již dříve při popisu krajin sousedních.

Terst.

200.000 obyv. Poměr italské většiny k slovinské menšině prozrazuje Italy vypálený a vypleněný slovinský hotel Balkán. Ani opravití jej nedovolují italští šovinisté. Kdysi protežovaný hlavní přístav Rakouska prožívá nyní těžkou hospodářskou krizi. Pro náš stát má Trest jako přístav značný hospodářský význam. Jako turistické východisko k Jadranu bude míti význam vždy.

Hotely: Europa naproti vypálenému hotelu Balkán, severní část města blíže Jižního nádraží (od Nabresiny), Volpich (Aquila nera), Via S. Spiridione ve středu města u Corsa, nedaleko něho Metropol, na Piazza Grande hotel Vanoli a j. (Viz insert.)

Nádraží Jižní dráhy, od Nabresiny na severu města nádraží státní dráhy (od Gorice, Pulje, Portorose) na jihu. Mezi oběma elektrická dráha. Cenu povozu radno rapřed sjednati. Cestou mezi oběma nádražími shlédneme všechny hlavní zajímavosti města.

Před Jižním nádražím Piazza della Stazione. Odtud vlevo na Piazza della Caserma (elektrická dráha na Občinu, hotel Balkán a Europa), vpravo podél skladišť Porto Franco k rybí tržnici. Dále otáčecí most přes Canal Grande, kdysi plný malebných pobřežních lodí. Při něm Piazza del Ponte Rosso se zajímavým zeleninovým, ovocným a květinovým trhem. Na konci Canalu chrám sv. Antonína.

Dále po nábřeží kol velikého hotelu de la Ville, kol řeckého chrámu na Molo S. Carlo, kde kotvívají menší osobní parníky pro místní dopravu a do Benátek. Naproti na nábřeží jest divadlo, za ním Tergesteum (bursa) a stará bursa.

Na nábřeží Mandracchiově nejkrásnější část Terstu Piazza grande: vlevo palác místodržitelský, vpravo palác Lloydu, v průčelí pěkná budova radnice zakrývající křivolaké, nečisté ulice Starého města.

Za budovou přístavních úřadů (vlevo) je široké Molo della Sanita (vpravo), dále Molo Giuseppino, pak Molo S. Teresa s majákem 33 m vysokým. S něho pěkný rozhled na přístav, na město a na okolní stráně. Proti Molo S. Teresa Státní nádraží.

Podél nádraží (strana odjezdu) ulicí vzhůru k zoologické stanici a aquariu. Naproti Molu Giuseppino přes stejnojmenné náměstí kol Revoltella, umělec. musea, odbočiti na Piazza Lipsia s nautickou akademií, městskou knihovnou a museem přírodovědeckým i kulturně historickým.

Z jihových. části města vede Galeria, tunel 350 m dlouhý, vedoucí pod Castelem na náměstí Goldoni s divadlem. Od něho vede Via Carducci směrem k Piazza della Caserma. Vpravo do široké ulice Stadion vedoucí na náměstí se sochou Verdiho ke kávuárně Chiozze, střediska fašistů. Zde počíná Via dell'Acquedotto, s četnými zábavními místnostmi, večerní promenáda Vlachů.

Dále městský sad Giardino Publico a 15 min. dále městský háj (Boschetto). Na jeho počátku Dreherův pivovar.

Vrátíme se na Piazza Goldoni a Corsem s četnými obchody, večerní a nedělní promenádou se vrátíme k Tergesteum na Piazza della Borsa a dále za radnici. Odtud vystoupíme uličkami Starého města k jesuit. kostelu S. Maria Maggiore, k Arco di Ricardo (oblouku z doby římské) a vzhůru ke kathedrale sv. Justa, jež stojí na místě chrámu pohanského (zbytky v přízemí zvonice). Se zvonice a s terasy krásný pohled na město. Niže Museo Lapidario s antickými památkami z Terstu a Aquileje a s památníkem archeologa Winckelmanna, který byl r. 1768 v Terstu zavražděn.

Vycházky: *Do Servoly* za Státním nádražím, dále podél Nového přístavu kol strojren Stabilimento tecnico, loděnic Lloydů.

Do Muggie motorovým člunem přes Nový přístav s ohromnými vlnolamy, nasypnými ve hloubce 30 m. Malebné rybářské městečko. Nedaleko loděnice válečných lodí.

Kopar (Capodistria), hodinu parníkem na jih. Spojení několikrát denně. Město s 9000 obyv. připomíná stavby Benátčanů. Dóm z XV. století. Kamenné hráze spojují s pevninou město, stísněné na poloostrově. *Isola 1½* hod. záp. od Koparu. Nad městem staré opevnění. Oblíbené výletní místo. Výborné víno.

Občina. Z Piazza della Caserma ozubenou drahou k obelisku (340 m n. m.), překrásný pohled na Terst a celý Terstský záliv. 10 min. dále rozhledna ve výši 400 m.

Půl hodiny od osady Občiny velkolepá krápníková jeskyně (Grotta di Brisciachi) 138 m vysoká a 240 m široká. Prohlídka trvá asi 1 hod. Od obelisku vyhlídková cesta do Proseka (proslulé víno).

Barcola (Barkovlje), mořské lázně asi 1 hod. na sever od Terstu. Z Piazza della Stazione elektrickou drahou. Koupaliště s písčítým dnem i pro neplavce.

Miramar (buď lokálním parníkem nebo elektrickou drahou do Barcoly a dále krásnou pobřežní silnicí). Zámek v překrásné poloze, obklopený nádherným parkem. Vnitřek zámku zklame. Několik minut za

zámeckým parkem mořské lázně Grignano, majetek slovinského družstva. Vedle starší hotel Bellevue.

Devín (Duino), s romantickými hrady na skalinách nad mořem. Půl hodiny blíže mořské lázně Sistiana. Časté spojení s Terstem buď drahou (stanice Duino Sistiana), nebo lokálním parníkem. Dva hotely u moře, jeden výše v bohaté vegetaci. Mořské lázně i komfortní zařízení pro zimní pobyt.

Z Devína (Duina) půl hodiny na sev.-záp. k výtoku Timava, pokračování to řeky Reky mizející v propastech a jeskyních Škocianských. Po 2 km ústí Timav do moře. Část jeho vody vlévá se do moře podmořskými otvory.

Gradež (Grado). Velké mořské lázně se širokým a dlouhým písčitým břehem. Hlavní sezona v létě. Nejlepší spojení z Terstu lodí asi za 2 hodiny, též vlakem přes Tržič (Montfalcone) do Cervignana, odtud do Belvedere a Grada. Ze stanice Grado do mořských lázní lodí. Četné hotely, z nichž hotel Lacroma český. Též byty soukromé. Hojně navštěvované lázně, před válkou mnoho českých hostů i čeští lázeňští lékaři. V létě trápí moskyti.

*

K nejkrásnějším výletům z Terstu patří zájezd do Benátek (parníkem asi 5 hodin). Popis tohoto jedinečného města vymyká se z rámce tohoto průvodce.

Z Terstu do Opatie.

Rychloparníky jezdí z Mola S. Carlo přes Polu za 4 hodiny, Mali Lošinj do Zadru. Poštovní lodí a parníky lokální staví na více místech Istrie.

Za 1 hod. plavby stanou v Peranu (Pirano), 14.000 obyv., malebné městečko, s četnými stavitelskými památkami z dob benátských. Městu vévodí dóm na vysoké terase nad mořem s bronzovou sochou sv. Jiří na vrcholku věže. S terasy za jasného počasí vyhlídka na Alpy Triglavské.

Portorose. Z Pirana pěšky neb autobusem pobřežní silnicí podél solivaren nebo drahou z Terstu (traf Terst Poreč ze Státního nádraží). Mořské lázně

v zákoutí hlubokého zálivu v chráněné poloze. Bohatá vegetace. Několik hotelů a pensionů různých cen, podle požadavků. Čechy bývala zvláště vyhledávána vila Milada, nyní Český pensionát A. Ravalico-Dragounové. (Viz insert.)

Některé parníky staví dále v Punta di Salvatore, nejzápadnějším místě Istriie, v Umago, v Citanuova, bývalém sídle biskupství.

Poreč, Parenzo, 9000 obyv. Několik hotelů, hotel Riviera v českých rukou a nedaleko za městem česká vila Materada, přirozené středisko sem zavítavších Čechů. (Viz insert.)

Nádherný dóm založený ve IV. století, dílo mnohých století. Kilometr od města ostrov San Nicolo s klášterem a parkem. Z Poreče vede dráha do nitra poloostrova, pak k Portorose a podél břehu přes Isolu a Kopar do Terstu.

Ossero, městečko malebně rozložené na vrchu. Nedaleko odtud na sever lomy na kámen na stavbu většiny benátských staveb. I nová Campanila je stavěna ze zdejšího kamene.

Rovinj (Rovigno), 10.000 obyv. — má dva přístavy. I zde středem města jest dóm. Na ostrůvku sv. Kateřiny bývalá útulna města Vídně pro skrofulosní děti.

Místní dráha vede z Rovinje do Confanaro na trati Terst—Pulje.

Fasan (Fasano), naproti Brionským ostrovům, příjemné, jednoduché mořské lázně.

Pulj. Pola, 40.000 obyv., býv. námořní pevnost, veliké loděnice, konec trati z Terstu, středisko několika paroplavebních linií. Mnoho hotelů. Římské památky z prvních století po Kristu. Na nábřeží aréna ze III. století, 137 m dlouhá, 110 m široká pro 30.000 osob. Porta Aurea v korintském slohu, nejhezčí ze tří zachovaných bran. Radnice na místě Dianina chrámu, nedaleko Augustův chrám z I. století se zachovaným portikem o 6 sloupech. Uvnitř nyní lapidarium.

Krásný, nový chrám P. Marie.

Brionské ostrovy, skupina 15 ostrůvků sev.-záp. od Pulje. Několikeré spojení denně s největšími z ostrovů.

Mořské lázně, komfortní hotel se 200 pokojů. Subtropická vegetace. Příjemné procházky po břehu a mezi vinicemi. Zbytky římských staveb.

Lodi z Pulje do Rjeki objíždějí mys Promontore a zamíří zpravidla k protilehlému ostrovu Cresu do stejnojmenného města *Cres* (*Cherso*) v zálivu na západním břehu ostrova s několika hostinci. Ostrov přes 90 km dlouhý a průměrně jen 4 km široký jest většinou pustý a kromě Vranského jezera, 3 hodiny jižně od města, neposkytuje nic zvláštního.

Loď se vrací k břehům istrijským a staví v *Rabuci* (v malebné zátocce s koupelemi, 320 m n. m. v romantické poloze *Albona*), *Plominu* (*Fianona*) a v osadě *Beršec*, pak v *Draga St. Marina* pod *Moščenici*, městečku 173 m n. m. Spojení lokálními parníky s *Opatii* a *Rjekou*.

Další zastávka *Lovran* jest již v oblasti lázní *Opatie*. Hotely, vily, kavárny. Mořské lázně. Zde konec elektrické dráhy z *Matulie* (na trati *Sv. Petr—Rjeka*).

Dva km severněji při elektrické dráze a při promenádě pobřežní silnici *Ika* s hostinci, vilami, severněji rybářská osada *Ičiči*, pak *Opatie* (*Abbazia*), veliké klimatické lázeňské místo s mnoha hotely, vilami i byty soukromými, s koncerty, promenádami a jinými projevy přepychových lázní.

Nejbližší železniční stanice jest *Matuglie*, na trati *Sv. Petr—Rjeka*, též časté spojení se *Rjekou* místními parníčky. Z nádraží elektrická dráha přes *Opatii* až do *Lovranu*. Podél břehu několik koupališť v moři. Krásné procházky lázeňským parkem na pobřeží, promenádními silnicemi podél břehu na sever do *Volosky* nebo na jih přes *Ičiči*, Iku do *Lovranu*, nebo po svazích mezi přímořskou vegetací stále zelenou.

Ze vzdálenějších výletů budiž uveden aspoň výlet na *Veprinac*, osadu s kostelíkem, 519 m vysoko od *Opatie* na západ buď asi 2 hod. vzhůru kamenitou cestou nebo velkými oklikami po silnici přes *Volosku* a *Matuglii*.

Na *Učku* (*Monte Maggiore*), 1396 m n. m. Na *Veprinac* (519 m), dále po silnici do turistické chaty

(dříve Štefánčiny) 927 m, pak pohodlnou lesní cestou na vrchol ještě asi $1\frac{1}{2}$ (celkem $4\frac{1}{2}$ hod.), Překrásný rozhled za jasného počasí od Alp Benátských až k Velebitu. Jeden z nejrozmanitějších pohledů v Evropě. V turistické chatě pod Učkou lze přenocovati.

Ostrov Lošinj (Lussin).

Dlouhý, místy jen několik set metrů široký ostrov. Na severu blíží se k ostrovu Cresu tak, že jest s ním spojen otáčivým železným mostem. Podnebí ostrova jest velmi mírné, průměrná teplota zimní 8° C. Leč míst pro lázně vhodných jest málo, vlastně jediné zátoka v Cigale s pěkným parkem a uměle nasypáným písčitým břehem. Zde veliké sanatorium, Parkhotel, mnoho vil a pensionátů.

Hlavní místo ostrova Mali Lošinj (Lussin-piccolo) s dobrým přístavem, zastávka rychloparníků cestou z Pulje do Zadru. Po obou stranách přístavu nábreží, spojující se na hlavním náměstí (Piazza), středisku městečka. Zde několik hotelů, nautická škola, tržnice, lázeňský dům (zde úřad pro ubytování cizinců.) Asi $\frac{1}{4}$ hod. východně Sv. Martin, skupina domů s kostelem a s přístavem pro moře na východ od ostrova.

Z Piazzzy 20 min. pěšky na západ zátoka Cigale, viz výše.

Hodinu cesty podle východního břehu ostrova vede silnice z Malého Lošinu do Velkého Lussingrande, v pěkné poloze se dvěma malebnými přístavy. Obě města klimatickými lázeňskými místy, vhodné koupaliště v Cigale, velice pěkné na protilehlém ostrůvku Sansego.

Z výletů uvádíme pouze výlet na Osor (Monte Osero) 588 m. Parníkem z Vel. Lošinu nebo Sv. Martina do Neresine, odtud 2 hod. pustou bezvodou krajinou na vrchol. Rozhled po celém Quarneru a quarnerských ostrovech.

Cesta domů.

Jest těžko doporučovati určitý směr pro jízdu k moři a jiný pro jízdu od moře. Rozhodujícím jest začátek dovolené, doba odjezdu parníku. Jedině pro jižní Dalmácii doporučuje se cestu po souši (přes Sarajevo) podniknouti v době, kdy je větší nebezpečí neklidné cesty námořní (časně z jara nebo pozdě na podzim.

Obecná zkušenost však doporučuje, aby případné odbočky byly podniknuty na cestě zpáteční. Tyto odbočky mají za účel jednak přerušiti dlouhou nepřetržitou jízdu dnem poměrného klidu, pohodlného noclehu, aby osvěžení u moře nebylo paralysováno únavou několikadenní cesty, jednak jednostranné dojmy u moře doplní se, byť krátkým pobytem, v jiném prostředí, jiné vegetaci.

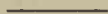
Kdo jede přes Sarajevo, zastaví se pravděpodobně na den v Sarajevě, byť to bylo teprve na počátku cesty zpáteční. Vítanou příležitostí k odpočinku poskytne pak prohlídka Záhřebu nebo odbočka do Lublaně, spojená s jedno- nebo dvoudenním výletem do Gorenska pod Triglav nebo pod Grintovec. (Viz stranu 27.)

Vracejícím se přes Kraňsko doporučuje se, aby jeli Taurskou drahou, t. j. z Bohinjské Bistrice, z Bledu nebo z Jesenice Karavanským tunelem do *Běláku* (Villach, jednodenní zastávka umožnila by návštěvu Dobrače, hory 2167 m vys., s nádherným rozhledem), dále přes *Spital* (dvoudenní odbočka do údolí řeky Malty, údolí vodopádů), do *Malnice* (jednodenní výlet na Hanoverskou chatu 2445 m n. m. s vyhlídkou na zasněžené velikány a na ledová pole jako kontrast

s žářem a vyprahlostí jihu). Z Malnice Taurským tunelem do *Gastýna* a krásnou vyhlídkovou tratí do *Schwarzachu* a do *Salzburku*, kde malebné město a blízké přírodní krásy lákají k zastávce. (Návštěva *Berchtesgadenu* a *Královského jezera* by vyžadovala německého visa.)

Jedoucí přes *Záhřeb* a *Štýrský Hradec* přeruší jízdu v *Hradci*, po případě zvolí odbočku přes *Semering* a *Videň*. Velmi vděčná jest odbočka ze *Selztalu* (viz str. 15), přes *Steinach—Irnding*, pak přes *Ausee* (krásná horská jezera), přes *Hallstatt* (odbočka přes jezero do města jedinečné krásy), přes lázně *Ischl*, *Ebensee*, *Gmunden* do *Attnang-Irdingu* a odtud přes *Linec* do *Čech*.

U moře stýskává se nám po našich lesích se stinnými houštinami, měkkým mechem, svěžím podrostem, po bublajících potůčcích, křišťálových studánkách, zelených loukách, úrodných polích. Proto než opět nastoupíte do všedního života, ušetřete si aspoň den na odbočku do *Šumavy*, do lesů *táborských*, či kamkoli jinam v naší vlasti a jistě aspoň v duchu řeknete: Bylo to tam na jihu krásné, nádherné. Moře velkolepé, slunce zázračné, krajina, lid, města, vše zvláštní, zajímavé, ale přece jen zlatý domov!

OBSAH:

	Str.
<i>Úvod:</i>	
Která doba jest k cestě na jih nevhodnější	5
Byt	6
Oblek	8
Cestovní pokyny. Pas, visa, jízda vlakem a lodí, strava.	
Malarie. Jazykové vědomosti	9
Peníze	12
Rozpočet	13
Průvodce a mapy	14
<i>Cesta k moři:</i>	
Praha—Selztal—Št. Hradec—Záhřeb	15
Záhřeb	17
Záhřeb—Bakar—Sušak	19
Plitvická jezera	19
Záhřeb—Sarajevo	20
Sarajevo	21
Ze Sarajeva do Gruže	23
Lublaň—Terst	26
<i>Severní Jadran:</i>	
Řeka. Sušak	29
Chorvatské pobřeží	30
Ostrov Krk	31
Ostrov Ráb	31
<i>Střední Jadran:</i>	
Split	32
Pobřeží Sedmi kaštelů	34
Trogir	35
Šibenik	36
Trať Zadar—Split	37
Trať Split—Metkovič	38
Ostrov Brač	38

Ostrov Hvar	39
Ostrov Vis	39
Ostrov Korčula	40
<i>Jižní Jadran:</i>	
Gruž	41
Dubrovnik	41
Lopud. Ston	43
Kupari. Srebrno. Mlini	44
Cavtat	44
Boka Kotorská	44
Černohorské pobřeží	45
<i>Italské pobřeží Jadranu:</i>	
Terst	47
Muggie, Kopar, Isola	49
Občina, Barcola, Miramar, Devin	49
Gradež	50
Z Terstu do Opatie	50
Pirano, Portorose, Parenzo	50—51
Pulj, Brioni	51
Opatie	52
Ostrov Lošini	53
<i>Cesta domů</i>	54

Krajanům,

cestujícím přes Záhřeb, doporučuje se

Československá

restaurace

ALOISE BERÁNKA,

Záhřeb,

nedaleko Národního divadla.

Výtečná česká kuchyně,

dobré pivo i víno.

P. T. členům, kteří jedou přes Terst,

doporučujeme:

Slovenský podnik

**Dubrovnickou
paroplavební společnost.**

HOTEL EUROPE

Terst, Piazza Oberdan.

Majitel Čech. Členům 10% sleva z původ. cen za byt a stravu.

HOTEL METROPOL

Terst - Via San Nicoló 22.

Členům 10% sleva z norm. cen jídel. lístku. Ceny pokojů pro členy
jednotně 12 60 l. včetně obsluhy a dárky.

HOTEL MILANO

Terst, Corso V. Emanuele 8.

Členům 5% s ceny pokojů a jídel.

Crikvenica !! České mořské lázně !!

Přímoří S. H. S.

Pension „SLAVIA“.

Vše české: Výtečná kuchyně, obsluha, časopisy i pivo. - Celá pense i s bytem 75 din. - Prospekty na požádání se známkou pošle správa nebo Krsek a Tůma, Praha I., Celetná ul. 600.

Hotel-Restaurant Graz v Kotoru,

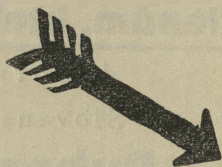
podnik I. řádu.

Zaručeně čisté pokoje. - Koupel vanová. - Pěkná veranda.
Dobrá kuchyně.

Batova obuv

Vladimír Brdička,
Dubrovnik,
Placa Kralja Petra.

GRIGNANO- MIRAMAR.

Pension
ve ville p. Arnošta Fily.
Celá pense (byt a strava) 40 Kč.
Bližší v Praze, telefon čís. 1682.

Grand hotel „Petka“ v Gruži

Dalmácie S. H. S.

Nově zřízen. — Kuchyně se chváí svou jakostí. — Moderně zařízené pokoje s ústředním topením. — Mořské a vanové lázně v domě. —
Ceny mírné. — Členům spolku poskytuje 10% slevu.

Majitel Draгутin Poláček.

Spojené
mořské a klimatické lázně

Villa Matterada- Hotel Riviera

Parenzo, Istrie,
Italie

nabízí elegantní pokoje, veškeré pohodlí, výbornou českou stravu, dvě písková koupaliště. U vily 1'5 ha lesa a zahrady s 215 m pobřežím. — Motorový člun a auto. — Pivo, víno, české časopisy. — Pense s bytem 18'—19' lir. — Prospekty zašle majitel čes. mořských lázní „Villa Matterada“

M. Sallačová.

Šilerův pensionát

„SPLIT“

Dalmácie S. H. S.

2 km od hlavního města Splitu, uprostřed tiché jižní přírody s bujnou subtropickou květenou.

Telefon, povoz i bárky.

Hodí se k celoročnímu pobytu. Celá pense i s bytem 72—74 din. Členům 10% slevy s cen pokojů.

Majitel

František Šiler.

SUKOŠAN u ZADRU, české letní sídlo a koupaliště

Čisté pokoje v soukromých domech o jednom neb dvou lůžkách 3—4 liry denně. Výborná kuchyně, cena denní pense 15 lir. Bez lázeňské taxy, koupání bezplatné.

Bližší denně od 2-4 h. R. PILÁTOVÁ, PRAHA-III., Míšeňská 3.

Hotel-Pension Zelenika

(Zelenika, Dalmácie S. H. S.)

Mořské lázně.

Letní i zimní klimatické
místo pro rekon-
valescenty.

Antonio Ravalico Portorose. Istria.

Mořské a klimatické lázně. Doporučuje se k jarnímu pobytu pro choré plicemi i rekonvalescenty.

Jediný čes. hotel v Portorose.

Výborná česká kuchyně,
české noviny.

Členům spolku 10% slevy.

„ČEDOK“

Československá cestovní a dopravní kancelář

společnost s r. o.

Ředitelství: Praha II., Mikulandská ul. čis. 7.

Prodejny:

Praha II., Hybernská ulice č. 14.

Karlovy Vary, Mühlbrunnstrasse č. 1.

Mariánské Lázně, Císařská tř., Dům Sanssouci.

Františkovy Lázně, Nová Kolonáda č. 5.

Brno, Náměstí Svobody čis. 4.

Moravská Ostrava, Denisovo náměstí č. 8.

Bratislava, Dlhá ulice č. 12.

Vídeň VII., Museumstrasse č. 1.

Berlín W-9, Potsdamerplatz č. 8.

Budapešť V., Vigadó.

Vlastní zástupci

ve všech větších městech Československé republiky
a v hlavních městech cizozemských.

Informace cestovní a dopravní. — Výdej jízdenek tu-i cizozemských a jízdenek podnikatelských. — Pasová visa. — Prodlužování pasů. — Výdej lodních lístků. — Výprava spolkových a studijních cest, výprava celých společností. — Pojištění cestovních zavazadel a proti úrazu. — Cestovní literatura. — Akkreditivy. — Cheky. — Směnárna.

Централна народна библиотека Црне Горе

I 197700

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE BUDVA

000704234

CRNOJEVIĆ

COBISS 0